

פרק שני

המשפחה המסואבת

בחדר מבודד בבית החולים "שיבא" שוכב חסר הכרה מראשית 2006 אחד האישים המרתקים, הסוערים והססגוניים ביותר בתולדות המדינה. סיום כל כך לא שגרתי לאדם שרק שנה קודם לכן הצליח לטלטל את המדינה טלטלה גדולה של התנתקות, שתביע את חותמה אולי לשנות דור.

סיום עצוב ביותר לקריירה רבגונית של אדם מלא חיות, ששינה בצעירותו את פניו של צה"ל, הכריע את הקשה במלחמות ישראל, והצליח להקים את הליכוד כגוף פוליטי אלטרנטיבי למפא"י, ששלטה במדינה ללא עוררין במשך עשרות שנים.

זהו אריאל שרון, אריק בפי כול. יהודה המכבי השני, כפי שכונה על ידי גדול חסידיו, העיתונאי אורי דן. בולדוזר אמיתי שנחשב במשך שנים אחד האישים הבולטים והמשפיעים במזרח התיכון ואולי בעולם כולו.

עוד לפני שהחלה הקריירה הפוליטית של שרון, נחשפו במהלך שירותו הצבאי הממושך כמה תכונות יסוד - שליליות וחיוביות - שהלכו והתעצמו במרוצת השנים ובאו לידי ביטוי מוחשי בתפקידיו הממלכתיים השונים, בעיקר כאשר כיהן כראש הממשלה.

אריק היה מאז ומתמיד זאב בודד מוקף קהל חסידים. מצד אחד מנהיג בעל ראייה אסטרטגית יוצאת דופן - גם בשדה הקרב וגם בשדה הפוליטי - אמיץ לב, עומד במצבי לחץ ומעולם לא מאבד את חוש

ההומור שלו ואת תחושת הביטחון שנסך בכל הסובבים אותו; ומצד שני, מניפולטור ענק ואדם שלא תמיד האמת היא נר לרגליו ולשפתיו.

אחת התכונות הבולטות שלו היתה אי אמירת אמת כרונית. זו לא היתה ערמומיות טבעית של איכר. אלה היו פשוט שקרים ללא הפסקה. לזכותו ייאמר שבניגוד לשקרנים כרוניים אחרים, שהתקשו להבחין בין שקר לאמת, אריק ידע היטב מתי הוא משקר. ראש הממשלה הראשון, דוד בן-גוריון, שלא הסתיר את הערכתו לאריק בעיקר בתקופה שבה פיקד על יחידה 101 והוביל את פעולות התגמול, זיהה תכונה זו והעיר לו פעם אחת בפומבי: "אריק, מתי תיגמל מאי אמירת אמת?" אריק שמע, ולא נראה שהתרגש או נעלב מהדברים. הוא היה מודע לתכונה זו וכשהעירו לו בהזדמנויות שונות על סתירה בדבריו, אמר בלי להניד עפעף: "אתם הרי מכירים אותי..."

"אפשר להסתפק בכך שנכלא את השרים..."

כבר באותם ימים, כשהוא קצין צעיר אך מוערך ביותר, התגלה אריק שרון כאדם חסר מעצורים, שאינו נוטה לקבל מרות של הממונים עליו ודואג מראש לגבות את עצמו.

בתקופת ההמתנה, ערב היציאה למלחמת ששת הימים ביוני 1967, התרחש אירוע יוצא דופן שנחשף רק כעבור שנים. באחת השיחות עם כמה מאלופי צה"ל, שנפשם נקעה מהסחבת הממושכת וחוסר היכולת של שרי הממשלה להחליט על יציאה למלחמה, הוא נשמע אומר ספק בצחוק ספק ברצינות: "אין צורך לעשות מהפכה בארץ. אפשר להסתפק בכך שנכלא את השרים בחדריהם ונצא למלחמה..."

תכונה נוספת שבלטה אצלו במהלך שירותו הצבאי, וניתן לראות בה ניצנים ראשונים לשחיתות אישית, באה לידי ביטוי בקשרים שהוא החל לרקום עם אילי

הון מקומיים וזרים כאחד. מאז ומתמיד אהב אריק מתנות. אחרי שחרורו מצה"ל הוא החל לאהוב גם את החיים המתוקים, הטעימים, המשמינים והמשחיתים. בעתיד, כשהשתלב בחיים הפוליטיים והציבוריים, הוא יכול היה לתגמל חלק מאילי ההון הללו. בדרך כלל על חשבון הקופה הציבורית, כפי שיפורט בהמשך.

מעטים יודעים זאת, אבל שרון החל את צעדיו הפוליטיים הראשונים בהיותו עדיין אלוף פעיל בצה"ל, בשנת 1969. כבר אז החל לגשש את עתידו עם ראשי גח"ל דאז, מנחם בגין ויוסף ספיר, שכיהנו כשרים בממשלת האחדות שהוקמה ערב מלחמת ששת הימים.

לפני הקמת גח"ל - שילוב של חרות והליברלים - ידע כל קצין מוכשר, כמו גם כל פקיד בכיר ומצליח, שהדרך המהירה והיעילה לקחת חלק במנעמי השלטון ובחיים הפוליטיים עוברת במסלול אחד בלבד - מפא"י או המערך בגלגולה החדש.

פנייתו של קצין הצבא המהולל דווקא לגח"ל העידה אולי שחוש הריח שהוביל אותו לניצחונות בשדה הקרב זיהה הרבה לפני כולם את המהפך שיתרחש כעבור שמונה שנים, שהוא יהיה שותף מרכזי בו. כך החלה לראשונה דרך הזיגזג של שרון בפוליטיקה, שתלך ותגבר בעתיד. כבר אז התברר שכל אמצעי כמעט כשר בעיניו של שרון בדרך להשיג את מטרותיו. הוא לא יהסס לפרוץ חומות, לדרוך על גוויות ולעבור באדום.

בדיעבד, התברר שרון לא התכוון אז ברצינות לעבור לפוליטיקה. הוא חלם עדיין להתמנות לראש המטה הכללי, והפנייה לגח"ל לא היתה אלא איתות לראשי המערך לבל יבלמו את התקדמותו בצה"ל. ואכן כשנודע דבר המגעים החשאיים שקיים שרון עם גח"ל - ואין כמעט ספק ששרון עצמו היה זה שהדליף זאת - נכנס לפעולה פנחס ספיר, שר האוצר דאז והאיש

החזק במערך. הוא פנה אל ראש הממשלה גולדה מאיר, שתפעיל את השפעתה על שר הביטחון משה דיין, להעניק לשרון מינוי צבאי הולם. ואמנם, בתוך זמן קצר קיבל שרון מינוי של אלוף פיקוד הדרום. שרון, שכבר שתה עם בגין וספיר לחיים במלון המלך דוד בירושלים, ביצע נסיגה טקטית ומיהר לבטל את ההסכם.

קו נוסף באופיו של האיש נחשף בעקבות איגרות ששלח לבגין וליוסף ספיר ובאיגרת נוספת ששלח לספיר בלבד.

האיגרת ששלח לשניהם היתה זהה: "בחודשים האחרונים התלבטתי רבות באיזו דרך אני יכול להרים תרומתי הגדולה ביותר לביטחון מדינת ישראל. לאחר שיקול יסודי הגעתי למסקנה סופית שבימים קשים אלה, בהם נמצא צה"ל במצב מלחמה לאורך כל הגבולות, בימים בהם חיילינו מקיזים דמם בהגנה על חירות ישראל ועצמאותה, לא אוכל שלא להימצא איתם ובשורה הראשונה".

בגין לא ידע על האיגרת לספיר

אבל היתה עוד איגרת, שהגיעה לידיו של ספיר בלבד, וזו לשונה: "כוונתי היתה לשוחח איתך שיחה גלויה לפני שאשלח את המכתב, אך הבנתי שיש מידה מסוימת של אי־נוחות בפגישה שלי איתך בימים אלה. בשיחתי רציתי להבהיר לך, ורק לך בלבד, בגלל יחס הקרבה והערכה שאני חש כלפיך אישית. השפיעה עלי הפגישה עם מר בגין ואיך הגעתי כתוצאה מפגישה זו להחלטה שלא אלך בשום פנים ואופן לחיים פוליטיים בסטטוס של תלוי בנ"ל. מאחר וברצוני לשמור על הקשר איתך, הייתי שמח מאוד לו היית מזמין אותי אליך הביתה כדי שאוכל לדבר איתך מלב אל לב...". כאמור, הידיעות על המגעים בין ראשי גח"ל לבין קצין בכיר בצה"ל הודלפו. בעיתונים לא פורסם שמו

של האלוף המדובר, אך יצחק מודעי – אז כוכב עולה במפלגה הליברלית – חשש מהצנחה של קציני צה"ל בכירים, שיחסמו את דרכו לפסגה. מודעי פנה ליו"ר המפלגה, מנחם בגין, וביקש לקבל את תגובתו. בגין השיב בזו הלשון: "הריני יכול למסור לידיעתך בלבד, כי היו בירורים עם אחד הקצינים המהוללים, שהוא חברנו לכל דבר. התנאי כמובן היה שיפרוש משירותו הצבאי אך התברר, דווקא לעת האחרונה, כי הוא רוצה להוסיף ולשרת בצבאנו, ואני אינני מוכן בשום פנים ואופן להשפיע עליו שיעזוב שירות זה החיוני לעמנו..."

בגין, כך נראה, קיבל כלשונו את הנימוק של שרון על ביטול ההסכם. הוא כמובן לא היה מודע למכתב השני. זה שהגיע לספיר בלבד. כבר אז ידע שרון להאכיל אותו מרורים, וכבר אז נהה לבו של בגין אחר המצביא המהולל.

עד שנכנס שרון לפוליטיקה, הבולדוזר נחשב למכשיר מצוין לסילוק עפר, לפינוי הריסות ולעבודות ביצורים. אך מאז הסתער שרון במלוא כובד מאה ועשרים הקילוגרמים שלו על היעדים שסימן לעצמו, הוא הוכיח שוב ושוב שהפוליטיקה אינה תחום של אזמל מנתחים. בקרב שבין האזמל והבולדוזר ניצח תמיד הכלי הכבד.

עו"ד שמואל תמיר, מראשי חרות ואופוזיציונר ותיק למנהיג התנועה מנחם בגין, מביא בספרו **אוטוביוגרפיה** אנקדוטה על צביעותו של העולם הפוליטי. כוכב הסיפור הוא אריק שרון. תמיר מספר שבקיץ 1973, יום לפני שחרורו מצה"ל, התקשר אליו שרון וביקש להצטרף למפלגת המרכז החופשי שתמיר עסק בהקמתה. הם נפגשו. שרון הקשיב, התעניין, ביקש לראות את מסמך קווי היסוד של המפלגה, קיפלו והכניסו לכיס. השניים סיכמו לקיים מסיבת עיתונאים בעוד יומיים וקבעו להיפגש למחרת,

לקראת הופעתם המשותפת. אבל אריק לא התקשר. ביום המדובר הופתע תמיר לשמוע על מסיבת העיתונאים שמקיים שרון לקראת הקמת מפלגה חדשה. תמיר האזין ולא האמין. שרון ציטט מילה במילה מתוך המסמך שתמיר העביר לו. תמיר בלע ושתק. שבועיים לאחר מכן התקשר שרון. "אתה בטח כועס עלי, " הוא גיחך בטלפון.

תמיר, שכבר עשה תרגיל אחד או שניים בפוליטיקה, לא הסתיר את דעתו: "אני תמה, משתומם...".

שרון העיר לו כלאחר יד: "בצה"ל כולם יודעים שאני נבלה, מה, אתה לא ידעת זאת?" שרון דהר לפוליטיקה ביולי 1973, לאחר שאיבד כל תקווה להתמנות אי פעם לרמטכ"ל. בניגוד להסתערות הקודמת, שהיתה לא יותר מפעולת הסחה כדי לקדם את מינויו לאלוף פיקוד דרום, הפעם היתה זו הסתערות רצינית.

הרמז הראשון היה חודשיים קודם לכן. במאי 1973 הגיעו כמה חברי כנסת של גח"ל לביקור בתעלה, במסגרת סיור של ועדת החוץ והביטחון. במהלך הטיסה במסוק רמז שרון - אז עדיין אלוף פיקוד דרום - באוזניו של אחד מחברי הכנסת, יוסף תמיר, שבדעתו להשתחרר בקרוב מצה"ל ולהצטרף למפלגה הליברלית.

זמן קצר לאחר מכן הוא סיים את שירותו וביקש להיפגש עם חברי הנהלת המפלגה הליברלית. בפגישה הוא עשה מאמץ להציג את כרטיס הביקור הרעיוני שלו. הוא דיבר באריכות על נושאי פנים וחברה, על איכות החיים ועל כיבוד החוק והסדר. בעקבות הפגישה הוחלט ברוב קולות לצרפו כמשקיף להנהלת המפלגה עד לוועידה שהיתה אמורה להציב איתו בתפקיד מרכזי.

יוסף תמיר מגלה כיום: "לא עבר זמן רב והתברר לנו ששרון אינו אדם שניתן לעבוד איתו. היו לו

תוכניות מרחיקות לכת יותר ממה שהמפלגה היתה מוכנה לקבל, ולא היה ברור כלל מה הוא עושה בליברלים. הוא היה קרוב הרבה יותר לחרות ולהשקפותיה מאשר אלינו. היה ברור לנו ששרון לא הצטרף למפלגה הליברלית כדי להיות חבר בה, אלא ראה בה סוס שאפשר לרכוב עליו כדי לקדם את מטרותיו."

אפשר להגיד הרבה דברים בגנותו של שרון - ודברים קשים אכן ייכתבו בדפים הבאים - אך קשה להגיד שאין עיניים בראשו. הוא הוכיח שאת היכולת המדהימה לקרוא את מפת הקרב בכל המלחמות שבהן השתתף הצליח להעביר גם לפוליטיקה. עוד בטרם יבשה הדיו על פנקס חבר המפלגה הליברלית שקיבל, ועוד בטרם הספיק לתלות את מדיו בארון, כבר יצא שרון בהכרזה פוליטית ראשונה: "מול המערך של מפא"י, אחדות העבודה ומפ"ם יש להקים מערך נגדי."

במסיבת עיתונאים ראשונה כאזרח, יומיים לאחר שחרורו מצה"ל, הוא הבהיר בדיוק למה כוונתו: "אני מאמין בהכרח ליצור אלטרנטיבה שלטונית. לא ייתכן שבמדינה דמוקרטית כלשהי אי-אפשר להחליף את השלטון. אני לא מאמין באופוזיציה לויאלית אלא באלטרנטיבה. אני מאמין בצורך ליצור גוף גדול ורחב שיהיה מורכב מחרות, הליברלים, המרכז החופשי, הרשימה הממלכתית וגופים נוספים."

אולטימטום לבגין

"כיצד תשכנע את מנחם בגין?" שאל אחד העיתונאים. לשרון היתה תשובה מוכנה: "אשוחח עם בגין, אסביר לו את עמדתי ואנסה לשכנע אותו."
 "ואם לא תצליח?" התעקש העיתונאי.
 שרון: "נראה לי שמוקדם עדיין להגיד מה יהיה במקרה כזה. צריך לדבר, לשכנע ולהסביר."

מי שלא הבין כבר אז את שפתו של שרון קיבל את הדברים כלשונם. מכירי שרון הבינו למה האיש מתכוון. בולדוזר הרי אינו מצפה לשיתוף פעולה מצד העצמים שאותם הוא מסלק מדרכו ומן הנוף שהוא מעצב. הוא פשוט מרים אותם, מזיז הצדה וממשיך הלאה בדרכו.

ואכן, בתוך זמן קצר החלה תזוזה. שרון יזם שיחות ראשונות של נציגי המפלגות, שבהן עלה לראשונה השם "ליכוד" כאופציה עדיפה שתתקבל בסופו של דבר. הישגו הראשון היה האיפוק שגילה בגין כלפי שמואל תמיר. בגין תיעב את תמיר מאז שזה ניסה להשתלט על תנועת החרות בשנת 1966 ולהדיח אותו מתפקידו. בעקבות הניסיון הכושל נאלץ תמיר לפרוש מחרות ולהקים את המרכז החופשי. למרבה האירוניה, הוויכוח העיקרי לא היה על בסיס אידיאולוגי מוסכם על כל מרכיבי המפלגה החדשה שעתידה לקום, אלא סביב חלוקת המקומות ברשימת המועמדים לכנסת, לאחר שהנהלת גח"ל החליטה שהרשימה הממלכתית בראשותו של יגאל הורביץ תקבל שלושה מקומות בין 32 המקומות הראשונים ברשימה המשותפת לכנסת, לעומת המרכז החופשי שתקבל שני מקומות בלבד. ההצעה נומקה בכך שזהו צילום המצב בכנסת השמינית ושל התחזית לגבי מספר המנדטים שתקבל בבחירות שהיו מתוכננות לסוף 1973. שמואל תמיר התנגד להצעה ודרש ארבעה מקומות בין 35 חברי הכנסת שתקבל המפלגה החדשה.

שרון תמך בהחלטה, ואף הצהיר שאם המרכז החופשי לא יסכים למה שיציעו לו - יש להקים את הליכוד בלעדיו.

אך עד מהרה התברר שוב שלא תמיד מתכוון שרון למה שהוא אומר.

שרון ביקש לבדוק את עמדתו של תמיר, אך לא הסתפק בכך ועירב במגעים גם את עזר ויצמן, שהיה אחד משלישיית האלופים שהצטרפו לגח"ל - ויצמן

היה הראשון, שלמה להט (צ'ייץ') היה השני אך הוא העדיף לרוץ לראשות עיריית תל אביב, ושרון היה השלישי. בסופו של דבר גיבשו שרון וויצמן את תביעתו של תמיר. שרון גייס את ויצמן ושניהם התייצבו בפני הנהלת גח"ל והציגו את הדרישה כאולטימטום: אם לא יתקבל, יפרשו שני האלופים מהרשימה.

במהלך דיון התנהלו חילופי דברים קשים בין שרון לבגין.

שרון: "אני הייתי האיש שיזם את הצעת צילום המצב ברשימת המועמדים ולא אסוג מעובדה זו, אך זו אינה שאלה של יוקרה מפלגתית. אני חדש כאן, ואיני שייך לאף מפלגה גם לא לליברלים למרות שאני חבר אצלם. בינתיים אני שייך לליכוד... אני מוכן לשים את עצמי במקום ה-38. הבה נקבל את ההצעה ונזכה בהתלהבות הציבור. הליכוד הוא עניין עקרוני, המיקום לא. ההתנגדות להצעה מעידה בעיני על חוסר נכונות לליכוד. אטיל את האחריות על כולם. מאחר שהעמדתי את הליכוד כתנאי, אני מצטער, לא אהיה בליכוד. יכולתי לתרום לחיים הפוליטיים, ואני מצטער אם זה לא ילך."

בגין לא נשאר חייב והשיב לשרון כדבר אב אל בן סורר: "אני רוחש לך חיבה עמוקה, אריק. אני בין אלה שחיו לך. לא יעצתי לך לעזוב את הצבא כפי שלא יעצתי כן לעזר, שכן הצבא זקוק לשני מצביאים כמותכם, אבל אמרתי, אם תעזבו אחבקכם. הטה אוזן למה שאומר חברך הזקן מנחם. ידידים יקרים (הוא פנה אל שרון וויצמן), אתם אומרים קבלו את הצעת תמיר ואם לא איננו אתכם, נעזוב אתכם במערכה אם לא תיכנעו. אל תנהגו כך. בדמוקרטיה לא ייתכן שמיעוט יכפה את דעתו על הרוב. עם כל הכבוד והחיבה אליכם, אני אומר לכם אל תנהגו כך. זו כפייה. אי-אפשר להטיל רצון יחיד על תנועה ציבורית. ישובים כאן כאלה שסיכנו חייהם למען

תקום מדינה, ועל אלה אתם מאיימים?"
מאוחר יותר אמר בגין למקורביו: "לא נכנעתי
לאולטימטום של הבריטים, אז אתם רוצים שאכנע
לאולטימטום של אריק שרון?"

על מה שאירע סביב לאותו אולטימטום סיפר שמחה
ארליך כעבור שלוש שנים, בעקבות פרישתו של שרון
מהליכוד: "אריק לא יכול לעבוד בצוות. הוא לא
אדם שדבק בעקרונות. בשבילו הטקטיקה של הביצוע
עולה על העיקרון. כל חייו הצבאיים הוא היה רגיל
לתכנן ולבצע תוך מתן פקודות. עולמו רחוק מהעולם
הציבורי-פוליטי. הוא היה רוצה להעתיק את סדרי
החיים הצבאיים לרשות אזרחית-פוליטית... אריק
מביט על אנשים מלמעלה למטה. הוא רואה אנשי
ציבור כעסקונה שאבד עליה הכלח, ומכאן גם הזלזול
שלו בכל מי שאינו 'חבר לנשק' תרתי משמע. הוא
רגיל שמה שהוא אומר זה בבחינת החלטה...

"בעת הוויכוח על מספר המקומות שיש להקצות
למרכז החופשי, אריק טלפן אלי מהחווה ואמר שדעתו
היא זאת וכך יש לפעול. חלקתי על דעתו ואמרתי
לו: 'אריק, נראה לי שאתה לא הולך בדרך הנכונה
ואני חולק על כך.' והוא השיב לי בסערה: 'אתה
צריך לקבל מה שאני אומר, ואם לא, אוריד אתכם
שאולה...'

"עניתי לו: 'אתה כנראה לא מכיר אותנו כשאתה
מרשה לעצמך לדבר כך.'

"השיחה נותקה. נדהמתי, לא הייתי רגיל לטון
כזה של דיבור. התקשרתי אל בגין ומסרתי לו את
תוכן השיחה. בגין נדהם. הוא ממש הזדעזע ואמר
לי: 'אולי היתה זו פליטת פה. נצטרך להבליג.
הבלגנו עד להתפרצות הבאה, וזו באה.'"

אבל למרות כל המרוצים הללו חבריו למפלגה
הליברלית לא היו מוכנים לוותר עליו.

לאחר הגשת האולטימטום דומה היה שנסתם הגולל
על עתידו הפוליטי של שרון בליכוד. בגין לא היה

מוכן בשום פנים ואופן להיכנע לתכתיב. אבל שמחה ארליך, שחשש שההתבצרות של שני הצדדים בעמדותיהם תביא בסופו של דבר לכשלון הניסיון להקים את הליכוד, גייס למטרה את מנהיג המפלגה, אלימלך רימלט, שחזר מחו"ל והסכים להפעיל לחץ על בגין, שבסופו של דבר נכנע והסכים לקבל את התנאי שהעמיד שרון. הכבשה נותרה שלמה, הזאב היה שבע והליכוד היה לעובדה.

הצלחתו של שרון להקים את הגוש הפוליטי החדש עוררה התפעלות בציבור ודאגה בקרב חבריו למפלגה הליברלית. כשרק הודיע שרון על כוונתו להצטרף, ראו בו ותיקי המפלגה טירון פוליטי שיעבור זמן רב עד שילמד את רזי המשחק החדש. והנה, עברו כמה שבועות בלבד והטירון הפוליטי עשה לכולם בית ספר. הבולדוזר שהפעיל שרון כדי להביא להקמת הליכוד, החל אט אט מפלס לו את הדרך לפסגה.

שרון המשיך להפתיע את חבריו לצמרת הליכוד, כשהודיע להם במאי 1975 שנענה לבקשתו של ראש הממשלה הטרי, יצחק רבין, לשמש יועץ מיוחד לענייני ביטחון. רבים בליכוד ראו בכך בגידה. אריק, כדרכו, צפצף על כולם.

שמחה ארליך הטיל וטו על חזרתו לליכוד

אבל הרומן עם רבין לא החזיק מעמד. פחות משנה לאחר שמונה לתפקיד, החליט שרון להתפטר. הוא ביקש לחזור לליכוד, אלא שהפעם מצא דלת נעולה. הרבה בזכות שמחה ארליך, שהפך למנהיג המפלגה הליברלית – האיש השני בחשיבותו בליכוד אחרי מנחם בגין. ארליך הטיל וטו על חזרתו של שרון לליכוד ועל שיבוצו ברשימת מועמדי הליכוד לכנסת לקראת הבחירות במאי '77. שרון הדחוי התמודד בראש שלומציון – רשימה עצמאית שהקים.

במכתב ששלח שמחה ארליך אל חבר הכנסת דאז

אריאל וינשטיין, הוא הסביר בפרוטרוט מדוע הטיל וטו על שובו של שרון לליכוד: "אין איש שעשה כל כך הרבה מאמצים להביא את אריק אלינו, ואין איש שמתאמץ כמוני כיום כדי לא לתת לו לחזור. לא אני הרחקתי אותו. הוא עצמו בחר לשרת את רבין בתפקיד יועץ, ולמעשה היה פקיד שעשה את דברו. בשנת 1973 אמרתי שאני מעריך את אלה שנמנעו מלמנותו כרמטכ"ל, כי אריק כרמטכ"ל היה אסון למדינה. אני רואה סכנה לדמוקרטיה ולחברה חופשית, כי הוא יהיה מסוגל, אם יהיה לו שלטון וכוח, להקים מחנות מעצר לעצירים פוליטיים.

"בעמדותי האיתנה והנוקשה מנעתי רעה חמורה למדינה והתפוררות לליכוד שהוא היה גורם לה. לאדם הזה אין עקרונות, אין רגשות אנושיים, ואף לא שום נורמה מוסרית. ועל כך הוא מהווה סכנה לחברה. תשאל את כל אלה שהעריצו אותו ויספרו על מעלליו האכזריים. אני רואה באי הכללתו בליכוד שירות לאומי ששירתי את העם, וזאת אני אומר ללא הגזמה..."

ארליך היטיב לאבחן תכונה ששרון ניסה להסתיר: הוא מעולם לא הצטיין באידיאולוגיה מובהקת. הוא היה מראשוני העולים לסבסטיה, גדול פטרוני המתנחלים בממשלה, המיישב מספר אחד של ההתנחלויות - אך גם ההורס הגדול של חבל ימית ומגרש היהודים מספר אחד. גם הקמת ההתיישבות וגם הריסתה נעשו על ידו בכוחניות, בשרירותיות. כשבנה בתים - חיבקוהו בימין. כשהרס אותם - חיבקו אותו בשמאל.

שלומציון קיבלה שני מנדטים. בגין, המנצח הגדול של הבחירות, יכול היה להסתדר בלי שרון. אבל בלחצם של מתווכים שונים הוא התרצה וצירף את תנועתו של אריק לקואליציה. שרון מונה לשר החקלאות, ובתוך זמן קצר חזר לליכוד. עזר ויצמן קיבל את תיק הביטחון, ושמחה ארליך את תיק

האוצר.

המינוי של אריק לשר החקלאות היה בעייתי משום שהיו לו אינטרסים שקופים-סמויים בענף החקלאות. אבל שרון עשה תרגיל הסחה מאלף כאשר הודיע על התפטרותו מתפקיד מנהל החווה המשפחתית, חוות שקמים. למעשה, הוא המשיך לנהל את ענייניה בשלט רחוק ולהבטיח את שגשוגה.

החווה של שרון בנגב המערבי סימלה לאורך השנים יותר מכול את הקשר של אריק עם ההון – קשר שהיה לחלק בלתי נפרד מחייו הציבוריים ושימש מקפצה להתעשרות אישית מהירה ושיטתית. אריק היה למעשה אחד מחלוצי ההון והשלטון במדינה והוא עשה זאת במצח נחושה, ללא מורא ולעתים מזומנות תוך בעיטה גסה בשלטון החוק שמעולם לא היה נר לרגליו.

את החווה החקלאית, סמוך לעיר שדרות, על שטח של 3,600 דונם, רכש שרון בשנת 1971, כששימש עדיין כאלוף פיקוד דרום. במקור הוקמה החווה על שטח של אלף דונם בלבד, והוחכרה על ידי מינהל מקרקעי ישראל בשנות החמישים לאיש המוסד רפי איתן, כיום ראש מפלגת הגמלאים ושר לענייני גמלאים בממשלת אולמרט. איתן לא ראה את ייעודו בחיים בחקלאות והעביר את החווה לקבוצת משקיעים אוסטרלית, שביקשה להקים שם חווה ניסיונית לגידול כבשים. גם הניסיון הזה כשל, ושרון ביקש לרכוש את החווה ששטחיה גובלים בשטחי הקיבוצים דורות ורוחמה. כדי לממן את רכישת החווה לווה שרון ארבע מאות אלף דולר מבנק אמריקני, ועוד מאתיים אלף דולר מידידו האישי, איל ההון היהודי-אמריקני משולם ריקליס. את יתרת הסכום גייס ממקורות נוספים. על החווה הוטל שעבוד לתקופה ממושכת להבטחת תשלום החוב.

באותה תקופה נתקל שרון לראשונה בצעיר ישראלי לשעבר בשם אריה גנגר, שחי בארצות הברית, נחשב לכוכב עולה בתחום הפיננסים ושימש עוזרו הבכיר

של ריקליס. גנגר נשבה בקסמיו של שרון, וזה מצדו גילה מהר מאוד את כישרונותיו יוצאי הדופן של גנגר בכל הקשור לכסף. חרף פער הגילים ביניהם, השניים הפכו מהר מאוד לידידים. לימים, לאחר שגנגר פרש מעבודתו אצל ריקליס והפך בהדרגה לאיל הון בזכות עצמו, התהדקו היחסים בינו לבין שרון. לא במקרה נמנה גנגר עם אלה שמימנו לשרון את ההגנה המשפטית היקרה בארצות הברית, בתביעת הדיבה שהגיש שרון נגד השבועון **טיים** באמצע שנות השמונים. שמו של גנגר יחזור ויעלה כמה פעמים באמצעי מימון של משפחת שרון. גנגר עצמו יחזור לתמונה בגדול כעבור שנים, כאשר שרון יתמנה לשר הביטחון. הוא ינסה אז למנות את גנגר לתפקיד בכיר במשרד הביטחון – מתאם התעשיות הביטחוניות לשם ייצוא – אך המינוי לא יצא בסופו של דבר אל הפועל בשל התנגדות ועד העובדים במשרד. ארבע שנים מאוחר יותר, כששימש שרון בתפקיד שר התעשייה והמסחר, רכש גנגר את מפעל חיפה כימיקלים והפך אותו לאחת ההשקעות הרווחיות ביותר במשק הישראלי.

כאמור, כאשר התמנה שרון לשר החקלאות בממשלתו הראשונה של מנחם בגין, הוא התפטר מניהול החווה. שני בניו, עמרי וגלעד, מונו רשמית למנהלי החווה. אבל שרון, שר החקלאות, השכיל לנתב החלטות שונות שלו כך שהחווה יצאה נשכרת מהן, הן בתחום שיווק התוצרת החקלאית – החלב ומענקים לאמצעי הייצור – והן בכל הקשור לייבוא בעלי חיים, כדוגמת מכסות הכבשים שקיבל עמרי שרון והיו מעבר למכסה הרגילה של המגדלים.

אחת התעלומות שעדיין לא נפתרה על אף שעברו לא מעט שנים, עוסקת בשאלה כיצד אירע שהחווה שועבדה בעבר כמה פעמים לאנשים ולגופים מסחריים ובנקאיים שונים בארץ ובחו"ל, ועדיין נותר מה לשעבד. אחד מאלה שהעניקו לשרון הלוואות בסכומים

ניכרים היה אליעזר פישמן, איש עסקים, שהיה הבעלים של שתי חברות חקלאיות – "תנופורט" לייצוא הדורים, ו"פלח" לעיבוד פרדסים. פישמן הלווה לשרון סכומים נכבדים תמורת שעבוד החווה והתוצרת החקלאית. ההלוואות ניתנו באמצעות חברת "פלח" בתקופות שבהן שימש שרון בתפקידים ציבוריים שונים. הערך המוסף של פישמן מקשריו הסמויים עם שרון לא נחשף ברבים. יש כאלה שהצביעו על הדלת הפתוחה שהיתה לפישמן אצל אריק, הן כיועץ כלכלי והן כמוציא ומביא. אחרים יצביעו דווקא על כך שהעובדה ששרון שימש לאורך שנים יו"ר מועצת מינהל מקרקעי ישראל עשתה רק טוב לאיש העסקים פישמן.

על פי הרישומים ברשם החברות, רוב ההלוואות שניתנו על ידי פישמן הוחזרו, למעט ההלוואה האחרונה שניתנה בתקופה שבה כיהן שרון כראש הממשלה. אולי בינתיים היו ההלוואות נוספות. כשנשאל פישמן על הסיבה למתן ההלוואות הזדרז להכריז: "אריק הוא אולי אחד הפרדסנים הטובים בארץ. בכל מקרה, אני לא חייב לאריק שום דבר. זה הוא שחייב לי..."

בכל מה שנוגע לחווה, אין סעיף חוק שאמור לעצור את משפחת שרון.

עבודות החווה מבוצעות על ידי עשרות עובדים זרים. באוגוסט 2002, כמה שבועות לפני שהממשלה הורתה על צמצום משמעותי בכניסת עובדים זרים לארץ, הזדרזו בעלי החווה להביא עוד שישה-עשר עובדים תאילנדים. האם ידע שרון החוואי על ההחלטה שעומד שרון ראש הממשלה לקבל בכל הקשור לייבוא עובדים זרים?

אשרי המאמין שלא...

בשלהי פעילותו הציבורית של שרון תעמוד החווה במרכזה של חקירת משטרה מסועפת. הועלו חשדות, שלפיהן שימשה החווה צינור לקבלת תרומות לא

חוקיות כדי לממן את ההוצאות הכספיות הגדולות במטה הבחירות של אריק בדרכו להגשים את משאת נפשו – להיבחר ליו"ר המפלגה.

במקביל לחקירה המשטרתית נפתחה בדיקה נוספת: צוות מודדים של מינהל מקרקעי ישראל בודק כיצד סופחו לחוות השקמים מאות דונמים ללא קבלת ההיתרים הנדרשים מרשויות המדינה. חוזה החכירה של החווה הסתיים כבר שלוש שנים קודם לכן, אך אנשי המינהל עיכבו את חידושו בעקבות הגידול התמוה בשטח החווה. לאחר ששרון אושפז בעקבות האירוע המוחי הקשה, בינואר 2006, הוקפאה הבדיקה ולא חודשה מאז.

לעומת זאת המשיכה המשטרה לחקור בחשאי רבה חשדות שלפיהם הבריח גנגר לגלעד שרון סכום של 1.8 מיליון דולר מרווחי עסקאות נדל"ן בקנדה. מידע בנושא זה נחשף במהלך דיון משפטי בבית משפט אמריקני בתביעה שהגישה דליה גרושתו של גנגר נגד בעלה לשעבר. גנגר טען שזו "עלילה", גלעד שרון שתק כדרכו.

דרכו של אלי לנדאו לצמרת

כבר בראשית הקריירה המיניסטריאלית של שרון, החלו כמה מעוזריו לחקות אותו ולנצל את השירות הציבורי כדי לדאוג לעצמם ולביתם. שרון מעולם לא בלם אותם ולא הפנה את תשומת לבם לנושאים אתיים. נהפוך הוא.

אחד הבולטים בהם היה אלי לנדאו, חתנו של איל ההון עובד בן עמי. לנדאו, אדם מתוחכם וערמומי, חסר מעצורים, גס רוח, מחוספס וכוחני, לא בחל באלימות מילולית ופיזית, וכל האמצעים היו כשרים בעיניו להשגת מטרותיו. בין היתר הוא הואשם, יחד עם כושי רימון, בפריצה וגניבה ממחסניה של חברת "הגרעין", שהיו ממוקמים ליד בית **מעריב** שבו שימש

לנדאו כתב צבאי.

לנדאו שכר את שירותיו של עורך הדין המבריק שמואל תמיר, והמשפט התנהל בפני יוסף חריש, שופט מחוזי בתל אביב. חריש, שלימים ימונה ליועץ המשפטי לממשלה, חושף לראשונה עובדה מאלפת: "לפני שהייתי אמור לחרוץ את דינו, נכנס לנדאו במפתיע ללשכתי ואמר לי: 'אתה לא תרשיע אותי...'. הייתי המום ואמרתי לו: 'אתה ביצעת את העבירה, אבל עומדת לזכותך הגנתו המזהירה של עורך דינך...'"

ואמנם, בפסק דין מנומק, שלנדאו לא יכול להתגאות בו ולמסגר אותו, כתב חריש שרק בזכות הגנתו המרשימה של עורך הדין תמיר הוא מזכה את הנאשם. זיכוי עלוב עבור לנדאו.

בראיון שהעניק לנדאו כעבור זמן לשבועון **העולם הזה**, הוא התייחס לזיכוי ואמר בין היתר: "לא אהבתי את הסגנון של השופט הנכבד חריש כלפי. לא ייתכן מצב שבו שופט שמכיר את החוקים יחלק קומפלימנטים לעורך דין. הוא יודע שאחרי זיכוי אין ערעור. משפט חוזר יכול להימשך חמש שנים של סחבת ועינוי דין...".

לנדאו חזר לסורו וניצל את נגישותו למינהל מקרקעי ישראל ואת תנופת הקמת היישובים מעבר לקו הירוק כדי לעסוק בענייני נדל"ן. לאחר שהתמנה כעוזרו של שרון לענייני התיישבות, מכר שטח של שישים דונם שרכש קודם לכן מעבר לקו הירוק, אבל הותיר בידי חלקה מכובדת שהיתה מיועדת למטרה ציבורית בלתי ממומשת.

באותה עת נוצר קשר ראשון בין לנדאו לבין מוטי זיסר, אז מורה במקצועו, שטיפל עם כמה מחבריו בהקמת העיר החרדית עמנואל. לנדאו זיהה בזיסר אותן תכונות שאפיינו אותו עצמו: אדם חסר עקבות מוסריות. השניים מצאו שפה משותפת ומכנה משותף, שעיקרו התעשרות מהירה על חשבון הכלל. שניהם

התחילו את הקריירה שלהם כבעלי עניין בפרויקט תיירותי סמוך לקיבוץ קליה שעל חוף ים המלח. מאוחר יותר, כשלנדאו כיהן כראש עיריית הרצליה, הוא היה מעורב יחד עם זיסר בהקמת המרינה בהרצליה - אחד הפרויקטים המושפטים ביותר בתולדות המדינה, שהיה לי הכבוד המפוקפק לחשוף. בגינו ניהלו נגדי לנדאו וזיסר מאבק חסר פשרות במטרה לחסל אותי. עוד נחזור לכך בפרקים אחרים. לפני שנבחר לראשות עיריית הרצליה וגם לאחר פרישתו, המשיך לנדאו להיצמד אל שרון בתקווה שבדרך זו יצליח להגיע לכנסת ולזכות בחסינות מעבירות שונות שבהן היה מעורב. לכנסת הוא לא הצליח להגיע, ונאלץ להסתפק בשני תפקידים ציבוריים שנגזרו מתפקידיו המיניסטריאליים של שרון, שלא היה מוטרד כלל מרמתו המוסרית הירודה. חזרה לשרון ולליכוד.

בשנת 1980 התפטר ויצמן מתפקיד שר הביטחון, בין השאר על רקע מחלוקת קשה עם שרון על יישום הסכם השלום עם מצרים. שרון רצה מאוד את משרד הביטחון, אבל בגין החליט להשאיר את התפקיד בידיו. רק שנה מאוחר יותר, לאחר בחירות 1981, נכנע ראש הממשלה והפקיד בידי שרון את תיק הביטחון. שמחה ארליך, שנכשל כשר האוצר ומונה בממשלה החדשה לתפקיד שר החקלאות, כבר לא יכול היה להטיל וטו על המינוי.

מלחמת לבנון הראשונה בשנת 1982, שתבעה מספר רב של קורבנות, סיבכה את ישראל בזירה המדינית הבינלאומית והחריפה את הקיטוב הפנימי בחברה הישראלית, רשומה כולה לחובתו של שרון. לאחר המלחמה ואחרי שוועדת כהן הטילה עליו את האחריות העקיפה לטבח במחנות הפליטים סברה ושתילה - טבח שבוצע למעשה בידי הפלנגות הנוצריות בלבנון - נאלץ שרון לעזוב את משרד הביטחון. החלה תקופת המדבר הפוליטי, אם כי רוב הזמן הוא היה חבר

ממשלה. אדם אחר במקומו היה אולי נשבר וחוזר לחווה, אבל שרון קורץ מחומר אחר, כפי שהתבטא לא אחת: "אתה חייב תמיד להישאר על הגלגל. לפעמים אתה למעלה ולפעמים אתה למטה, אבל לעולם אל תעזוב את הגלגל."

וכך עשה. הוא הסכים לקבל זמנית תפקיד של שר ללא תיק בממשלתו של בגין, אך לא ישב בחיבוק ידיים. המהלכים הפוליטיים הבאים כבר תוכננו ונערכו. ההזדמנות היתה לאחר שראש הממשלה בגין התפטר והחליט להסתגר בביתו. בחירתו של יצחק שמיר כראש הממשלה אותה לשרון שנפתח הקרב על מנהיגות הליכוד, קרב שבמוקדם או במאוחר הוא עשוי לנצח בו.

במאי 1991 פרסם העיתונאי עוזי בנזימן מאמר על התנהלות שרון במלחמת לבנון. במאמר שנשא את הכותרת "גרסה מזוגגת" כתב בנזימן בין השאר כי "מנחם בגין ידע היטב כי שרון רימה אותו". הדברים, אגב, לא היו חדשים, ופורסמו קודם לכן בספר שכתב בנזימן, **לא עוצר באדום**.

שרון הגיש תביעת דיבה בגובה של חצי מיליון שקלים נגד **הארץ**. המשפט נמשך שנים, וב-1997 פסק השופט המחוזי, משה טלגם, שהדברים פורסמו בתום לב והם גם נכונים. שרון ערער לבית המשפט העליון, וב-2002 דחה העליון את הערעור ופסק כי אינו מתכוון לדון בשאלת "האמת ההיסטורית".

באותם ימים שהוגדרו כשנות המדבר הפוליטי, לאחר דו"ח ועדת פֶהֶן וההתפטרות ממשרד הביטחון, טבע העיתונאי אורי דן, את המשפט שניבא את העתיד לקרות: "מי שלא רצה את שרון כרמטכ"ל, קיבל אותו כשר הביטחון. מי שלא רוצה את שרון כשר הביטחון יקבל אותו כראש הממשלה...".

אבל הדרך לראשות הממשלה היתה עדיין ארוכה ומפותלת ועברה דרך כמה משרדים לא נחשבים: שיכון ובינוי, תמ"ת ותשתיות. שרון ידע להפוך את כל

אחד מהם בתורו לאחזזה פרטית, על כל מה שהשתמע מכך, תוך שהוא דואג לבצר בעזרתם את מרכזי הכוח שלו גם במפלגה וגם בחוגי הימין.

אבל קודם כול ולפני הכול דאג שרון למקורביו. אלה כוננו חברי "פורום החווה", ששימש צוות ייעוץ קבוע של שרון. הם אלה שזכו בפרויקטים ממלכתיים שונים כאשר לא תמיד התפירה היתה אמנותית – כדוגמת הפרסומאי ראובן אדלר, שהיה אחד האנשים המקורבים ביותר לשרון. אדלר גדל וצמח משרד פרסום קטן לאחד הגדולים בשוק, שמרכז בידי עוצמה פרסומית ולקוחות נכבדים. כולם ידעו שהדרך לשרון עוברת לא אחת דרך משרדו של אדלר.

אדלר לא נשאר חייב. רעייתו של שרון, לילי, זכתה לקבל חדר במשרדו של אדלר, ומשם עסקה בעבודות עיצוב פנים. רבים ידעו שכדי לרצות את פניו של אדלר, דבר שיפתח את דלתו ולבו של השר שרון, לא יזיק לפעמים להיכנס גם למשרדה של רעייתו...

שרון לא קיפח מעולם אילי הון שנמנו עם אלה שהוא חפץ ביקרם. מינהל מקרקעי ישראל, שהוא זה שדאג תמיד שיוצמד לכל אחד מהמשרדים שהיה אחראי להם, העניק לו מרחב תמרון בלתי נדלה.

ידע תמיד לדאוג לאינטרסים המשפחתיים

גם במשרדי ממשלה אחרים המשיך שרון לדאוג לאינטרסים הכלכליים של משפחתו, כשהוא משתדל להסוות את הדאגה הזו ולעטוף אותה בנימוקים כלכליים שונים. כך למשל, כששימש שר התעשייה והמסחר, באמצע שנות השמונים, הוא התנגד נחרצות להצעת האוצר לפתיחת שוק הבשר לייבוא בשר קפוא. משמעות ההתנגדות: חוות השקמים, שנוהלה בידי שני בניו והחזיקה את אחד מעדרי הבקר הגדולים במדינה, לא נאלצה להתמודד עם מצב חדש שמשמעותו

פגיעה ברווחיה.

מבקר המדינה דאז, השופט בדימוס יעקב מלץ, נתן את דעתו להתנהלותו של שרון בנושא זה וקבע, בין השאר, שמנכ"ל המשרד באותם ימים, שוקי פורר, מנע לאורך תקופה ממושכת כינוס של ועדת המנכ"לים שהיתה אמורה לקבל החלטה בנושא. התוצאה הבלתי נמנעת היתה עלייה גדולה במחירי הבשר המקומי, לרווחתו הכלכלית האישית של השר הממונה עליו.

מבקר המדינה נתן את דעתו גם על מתן הלוואה מכספי המשרד ליזם פרטי שאריק חפץ ביקרו, שביקש להקים "יריד צף", שמעולם לא הוקם. במקרה אחר שנחשף התברר ששרון דאג להעניק רישיון לייבוא ברזל לתושב אשדוד, שהיה במקרה גם אחד מקבלני הקולות של הליכוד. על מנת לטשטש את העקבות, נרשם הרישיון על שם אישה קשישה ממרכז הארץ, שלא ידעה כלל שבערוב ימיה הפכה ייבואנית של ברזל... אגב, לא אחת היה קשה לגלות את סימני ידיו של שרון, שבדומה לאישי ציבור אחרים נעדרי יושר אישי הקפיד שלא לחתום על מסמכים שבהם היתה לכאורה עבירה על החוק.

שרון תמיד סמך על אומרי ההן והחסידיים הרבים שהקיפו אותו, והיה ידוע שמי שלא פוסע בתלם שמכתיב הבוס - ישלם את המחיר. אחד מאלה שאכן שילמו את המחיר היה משה (מונה) לרר, אחד מיועציו הבכירים באותה עת. לרר, אדם ישר ושומר חוק, שעבד במשרד התעשייה והמסחר, נקרא יום אחד לשרון שביקש ממנו לבצע העברת קרקע למשקיע מסוים לצורך הקמת מפעל. לרר, שהריח מיד שמדובר בפעולה לא כשרה, ביקש משרון לקבל את ההנחיה בכתב. שרון סירב, ומאז הורחק לרר מקבוצה שהיתה סמוכה על שולחנו של השר.

לשרון לא חסרו נערי שליחויות לענייני שטיקים וטריקים. אחד מהם, שביצע כל הוראה מבלי להניד עפעף או לערער על חוקיותה, היה מנכ"ל משרדו,

שוקי פורר, דמות שנויה במחלוקת. פורר התעמת עם החוק והסתבך מאוחר יותר בפרשת שימוש בחשבונות פיקטיביות לליכוד. עובדה זו לא מנעה ממנו להיבחר כעבור שנים לראש עיריית רחובות, תפקיד שבו הוא משמש עד היום. המינהל התקין מעולם לא היה נר לרגליו של פורר, לא במישור הממלכתי ולא במישור המוניציפלי. הוא היה בין אלה שבחשו בהקמת המרינה בהרצליה, שלגביה כבר כתבתי שהיא נחשבת לאחת מפרשות השחיתות הבולטות שהיו במדינה. פורר סייע בגיוס המשקיע הדרום אפריקני נייתי קירש למימון הפרויקט. לימים, לאחר שפרש ממשד התעשייה והמסחר, הוא קיבל "פיצוי" הולם: יו"ר דירקטוריון חברת "מרכזי שליטה" שהקימה את המרינה...

אחד העובדים הבכירים לשעבר במשרד התעשייה והמסחר, שעקב מקרוב אחרי דפוס עבודתו של שרון, מספר בעילום שם: "כאסטרטג צבאי מעולה, ציפיתי ממנו שהוא יעשה הכול בתנועות סיבוביות, מבלי להשאיר עקבות. אבל שרון הפתיע אותי. הוא תר מכרזים למקורביו, הזרים כספים ממרכז ההשקעות לאילי הון שחפץ ביקרם וביצע מינויים פוליטיים, והכול בגלוי. הכול תוך בעיטות בשלטון החוק וצפצוף ארוך על נציגיו. הוא יצר אווירה של פחד מפניו והאמין שאף אחד מגופי אכיפת החוק לא יעז להתעמת איתו."

בתקופת כהונתו של שרון כשר הבינוני והשיכון, בראשית שנות התשעים, כשמאות אלפי עולים חדשים מברית המועצות התדפקו על שערי המדינה, הוכיח שרון פעם נוספת שהוא בולדוזר אמיתי. בארץ החלה תנופת בנייה אדירה, שהצמיחה דור חדש של קבלנים מתעשרים, שחלקם היו מחוברים היטב לשרון - חיבור משתלם ביותר באותם ימי חגיגות. במקביל, הורה שרון לייבא אלפי קרוונים לשכונ את העולים, וזאת מבלי שפששו יתר על המידה באיכויות המבנים

ובמחיריהם, ותוך העדפה סמויה של אנשי עסקים מסוימים שהרוויחו מיליונים מהקופה הציבורית. שנתיים לאחר מכן, באפריל 1992, פרסמה מבקרת המדינה החדשה, מרים בן-פורת, דו"ח קטלני שהתייחס לתקופת כהונתו של שרון כשר הבינוני והשיכון. העיתוי - כמה שבועות לפני הבחירות לכנסת, שעמדו בסימן הסיסמה "מושחתים נמאסתם" - היה משמעותי מאוד בכל הקשור לחשיפת רמתו המוסרית האישית של שרון.

הדו"ח הצביע, בין השאר, על בזבוז מיליארדי שקלים בהקמת שיכונים ציבוריים ובייבוא קרוואנים, ובמקביל תקף את המינויים הפוליטיים שביצע בסיטונות במשרד הראשי ובשלושותיו. כתבה על כך מבקרת המדינה: "מוסר ההשכל הוא שאין המטרה מקדשת את האמצעים. אין להצדיק הפרות חוק מצד גורמים ממלכתיים ובכספי המדינה שאת חוקיה הם מפירים...".

אחד מאלה שכיכבו בדו"ח היה אורי שני, אחד האנשים הקרובים ביותר לשרון, שכהן אז כיו"ר חברת "עמידר". המבקרת טענה ששני ניצל את תפקידו לצורך הוצאות אירוח וכיבוד חריגות שכללו, בין השאר, לינה במלונות פאר. בעקבות הדו"ח נפתחה חקירה משטרתית נגד שני, וכעבור חמש שנים הוא הורשע בבית המשפט המחוזי בתל אביב בעבירה של הפרת אמונים בתאגיד בידי עובד ציבור, ונגזרו עליו שישה חודשי מאסר על תנאי ללא קלון. הוא זוכה בעבירות אחרות, שבהן מתן הרשאה לשרון להשתמש במשרד "עמידר" לצורך הפעלת לשכת השר. שני נקרא לדגל פעם נוספת. לאחר ששרון הצליח להשתלט על הליכוד בדרכו לראשות הממשלה, שימש שני כמנכ"ל המשרד וגילה פעילות רבה ב"פורום החווה". בהמשך הצליח לפרוש כדי לעשות לביתו, אם כי ההיסטוריה מלמדת שמשרון אף פעם לא מתנתקים לגמרי...

שני מכהן כיום כמנהל עסקיו המסועפים של ארקדי גאידמק, אך אינו מדיר את רגליו מהמטבח הפוליטי. מסתבר שגם יורשו של שרון, אהוד אולמרט, נזקק לשירותיו.

שני יוצא נשכר מכך. רעייתו אורלי, שזכתה לעדיפות בולטת בארגון תערוכות ציבוריות בתקופתו של שרון, קיבלה שדרוג במשרד ראש הממשלה בעידן אולמרט. עמותת אומ"ץ התריעה על כך ונתקלה בחומה בצורה של שתיקה, אך אין לה כוונה להרים ידיים. לשרון, אגב, לא היתה כל כוונה לעבור לסדר היום על הדו"ח החמור שפרסמה מבקרת המדינה. במכתב לראש הממשלה שמיר, הוא טען שמבקרת המדינה עשתה דבר חמור בכך שלא הקדימה להעביר את החומר ליועץ המשפטי לממשלה כמה חודשים קודם לכן, אלא המתינה עד סמוך למועד הבחירות. שמיר לא הגיב, ושרון המשיך במתקפה חזיתית על מוסד המבקר. זוהי ללא ספק דוגמה חיה ליורשו אהוד אולמרט...

בראיון בכלי התקשורת אמר שרון בין השאר: "אני חושב שזו טעות ועזות מצח ממדרגה ראשונה לבוא ולטעון נגדי על שחיתות במשרד השיכון. קשה להשתחרר מההרגשה שלא במתכוון, אבל ביודעין, יש כאן ניסיון להתערב ובצורה לא עדינה במערכת בחירות שמתנהלת עכשיו. בכל מקרה, אסור לקבל חובבנות וחוסר מקצוענות כנורמה רק בגלל קדושת מוסד מבקר המדינה כביכול."

מי שעדיין מטיל ספק לגבי השימוש שעשה שרון במינהל מקרקעי ישראל לצרכיו הפרטיים, כדאי שיקרא שוב ושוב את השורות הבאות: משפחתו של שרון מחזיקה שטח של עשרות דונמים בכפר מל"ל, סמוך לכפר סבא – אחד מאזורי הנדל"ן המבוקשים ביותר. שטחה של המשפחה גדול בהרבה מחלקות אחרות במושב, משום שבניגוד לחברים אחרים במושב הוריו של שרון סירבו בעבר הרחוק לוותר על חלק מקרקעותיהם לטובת הקמת יישובים לעולים חדשים.

עשרות הדונמים מחולקים בין כל בני המשפחה, ושרון עצמו רשום כבעל זכויות על שטח של חמישה דונם שם.

במאי 1992, חודש לפני הבחירות שבהן ניצח יצחק רבין את יצחק שמיר, העביר שרון - עדיין שר הבינוי והשיכון - במחטף במינהל מקרקעי ישראל את החלטה 533, שקבעה שבמקרה של הפשרת קרקע לצורכי בנייה יכולה האגודה השיתופית - הקיבוץ או המושב - לקבל את הקרקע וליהנות מההפשרה.

המשמעות היתה ברורה: שרון חשב לכאורה על האינטרסים של ההתיישבות העובדת, אבל באותה מידה חשב גם על האינטרסים הכלכליים שלו עצמו ושל בני משפחתו. הוא לא הסתפק בכך, ובהמשך פעל לשנות החלטה אחרת של המינהל, החלטה 755, שמסדירה את סוגיית החכרת קרקעות חקלאיות על ידי חקלאים ואוסרת להשכיר אותם לצורכי תעשייה ומסחר. שרון התערב כדי לשנות את ההחלטה, כדי שניתן יהיה להשכיר את השטחים החקלאיים לצורכי תעשייה ומסחר. על התערבות זאת הוא זכה לנזיפה ממבקר המדינה לשעבר, אליעזר גולדברג, שטען ששינוי זה טומן בחובו פוטנציאל לטובת משפחתו של שרון. המבקר גולדברג הזהיר את שרון שלא להמשיך לעסוק בנושא זה כל עוד הוא מכהן כיו"ר מועצת מינהל מקרקעי ישראל ובעל עניין אישי בנושא. המבקר הציע לו לבקש במקרה הצורך היתר מיוחד מוועדת ההיתרים במשרד, אלא ששרון לא פנה לוועדה ובכך נתן דוגמה אישית שלילית לשרי ממשלתו - בעיקר לממלא מקומו אהוד אולמרט.

מאוחר יותר זרה שרון חול בעיני המבקר כשהכריז באורח פומבי שלא ישתתף עוד בדיונים בשל ניגוד העניינים, אך בפועל הפעיל מאחורי הקלעים מכבש לחצים על מינהל מקרקעי ישראל כדי לקבל את עמדתו.

מי שסייע לשרון במלאכה היה שר החקלאות

בממשלתו, שלום שמחון, אף הוא בעל קרקעות במושב אבן מנחם בצפון הארץ, שהיה מוכן לתמוך בשינוי החוק מתוך ידיעה ששינוי החוק יקנה לו קולות רבים של מושבניקים בבחירות הפנימיות במפלגת העבודה. שרון, כאמור, התחייב שלא לעסוק עוד בנושא. אולם מבקר המדינה מצא שבאוגוסט 2002 נפגש שמחון עם שרון, והשניים דנו בעניין המגרשים שבבעלותו. פעם נוספת הוכיח שרון שגם כראש ממשלה, כמו גם בכל תפקיד ציבורי אחר שמילא, הוא אינו מייחס כל חשיבות להנחיות, לתקנות או לחוקים.

היועץ המשפטי לממשלה, שבדק תלונה נגד שרון בפרשה הזו, החליט שלא לנקוט בצעדים נגד שרון ולא להגיש נגדו כתב אישום פלילי. הנסיבות, הזלזול בחוק וההתנהגות הבוטה, לא הצדיקו סלחנות מעין זו.

היחלצותו של שרון מפרשה זו עודדה אותו להמשיך ולצפצף על כללי המינהל התקין ולהתערב בפרשה לא חוקית נוספת, גם היא קשורה בכפר מל"ל.

במקרה הזה התערב שרון בעניינם של ארבעת בני משפחת מלמוד – אחת המשפחות הוותיקות והחזקות ביישוב, שבבעלותה שטחים רבים באזור והיא שולטת למעשה באגודה השיתופית המקומית. התברר שבמסגרת העבודות לסלילת כביש חוצה ישראל הופקע מהמשפחה שטח שנועד לסלילת כביש גישה לצורך הצבת פסי רכבת. ההפקעה לא נחתה במפתיע על המשפחה. כבר בעבר הובהר להם שיהיה צורך להפקיע שטחים מרשותם לטובת תעבורה באזור. במשך זמן רב לא מומשה ההחלטה, עד אותו רגע שבו הוחלט לבצע את ההפקעה. שנים ניהלו בני המשפחה מאבק עיקש ברשויות השונות. ערערו לבתי משפט, הפעילו קשרים, אבל מאומה לא עזר. בסופו של דבר הבינו שיהיה עליהם להיפרד מאותם שטחים לטובת ההפקעה, ולקבל את הפיצוי שאותו קבע השמאי הממשלתי.

אבל משפחת מלמוד לא הסכימה גם על גובה הפיצוי שנקבע, ובצר להם החליטו בני המשפחה לפנות לשכנם המפורסם אריאל שרון.

באוגוסט 2003, לאחר שתי פגישות, האחת בחוות שקמים והשנייה בלשכתו בירושלים, התקשר שרון אישית למנכ"ל משרד התחבורה דאז בן ציון סלמן, וביקש את התערבותו להגדלת סכום הפיצויים. בעקבות ההתערבות הוחלט להגדיל את סכום הפיצויים בכמאה אלף דולר נוספים. הכספים יצאו כמובן מהקופה הציבורית.

מעורבותו של שרון נחשפה, והיועץ המשפטי לממשלה באותם ימים, אליקים רובינשטיין, יחד עם פרקליטת המדינה, עדנה ארבל, החליטו להקים צוות בדיקה מיוחד בראשות המשנה ליועץ המשפטי, עו"ד רחל סוכר. אך גם פרשה זו הסתיימה בקול ענות חלושה, ופעם נוספת התעורר חשד שבמערכת המשפטית קיים מורא מהתמודדות עם שרון.

מי שהגיש לשרון סיוע ציבורי בפרשה זו היה שר חקלאות אחר, ישראל כ"ץ. עוד דמות שנויה במחלוקת מבחינה מוסרית, שהסתבך בפרשה של מינויים פוליטיים, ובהתנהלותו הזכיר לעתים קרובות את שרון. אולי משום ששימש בעבר עוזרו האישי, לפני שחצה את הקווים לעבר בנימין נתניהו. כ"ץ, גם הוא מושבניק ותיק, טען שלפי מיטב שיפוטו אין לשרון כל תלות באחים מלמוד ו"ראש הממשלה התערב רק כדי שאזרחים יקבלו את הטיפול המתאים...". בכך חיזק כמובן את שרון, שטען בתמימותו המעושה כי סבר שהיענות לבקשה אינה בגדר פעולה אסורה.

התעקש שמינהל מקרקעי ישראל יצורף לתיק התשתיות

בבחירות '92 ניצחה העבודה בראשות יצחק רבין וחזרה להנהיג את המדינה.

לאחר 15 שנים בשלטון חזרו הליכוד ושרון לאופוזיציה, אבל לא לזמן ארוך. יצחק שמיר, ראש הממשלה המובס, פרש. במפלגה המוכה צמח כוכב שביט – בנימין נתניהו, שהביס את כל מתחריו ונבחר ליו"ר המפלגה.

שרון, לראשונה זה שנים רבות ללא תפקיד ציבורי ממלכתי, התמקד בעשייה לביתו ובמתן כל סיוע אפשרי לליכוד לחזור לשלטון ולמנעמיו שכה חסרו לו. ההמשך ידוע. ראש הממשלה רבין נרצח בנובמבר 1995, שמעון פרס מונה כמחליפו ובבחירות שהתקיימו במאי 2006 ניצח נתניהו בהפרש זעום. הליכוד חזר לשלטון, אבל נתניהו, שידע עם מי יש לו עסק, ניסה להשאיר את שרון מחוץ לממשלה. זאת על אף התחייבות שנתן לשרון, בנוכחותו של המיליארדר תד אריסון, שיקבל תיק בכיר בכל ממשלה שאותה יקים, בתמורה להתגייסותו להפלת ממשלת פרס.

בסופו של דבר, ולאחר שדוד לוי, שר החוץ המיועד, הפתיע כשהודיע לנתניהו שלא יצטרף לממשלתו אם לא יימצא בה מקום לשרון, נתפר עבורו תיק מיוחד: תיק התשתיות, משרד חדש בדברי ימי ממשלות ישראל. דומה שאין צורך להדגיש ששרון התעקש על כך שמינהל מקרקעי ישראל ייכלל בתיק זה.

בתפקיד שר התשתיות נפתחו בפני שרון אופקים חדשים בתחומי הנפט, הגז והפחם. ב"תיק שרון", שנכתב בידי העיתונאי אמנון שומרון ופורסם באתר "חדשות מחלקה ראשונה", מתוארת פרשה נוספת שבה היה מעורב: "ביוני 1997 נסע שרון, שר התשתיות, לרוסיה. יחד איתו טס האלוף במיל' יאנוש בן-גל, ששימש באותם ימים יו"ר מועצת המנהלים של התעשייה האווירית, במקביל להיותו איש עסקים פרטי. בן-גל טען שנסיעתו לרוסיה היתה כאיש עסקים פרטי, לצורך קידום נושא ייבוא הגז הטבעי

לארץ.

"שרון נחקר בפרשה זו בחשד לקבלת טובת הנאה בתמורה לסיוע בעסקת הגז אותה ניסה לקדם בן-גל.

"ומה היתה טובת ההנאה?"

"בשנת 1987, קיים בן-גל הרצאה ב'מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים' במלאת חמש שנים למלחמת לבנון, ושם אמר שלשרון היתה תוכנית סמויה ובלתי מאושרת, אותה העביר בשלבים בתוך הממשלה. עיתון **הארץ**, נגדו הגיש שרון תביעת דיבה בעניין מלחמת לבנון, צירף לטיעונו את דבריו של בן-גל. העדות המפלילה של בן-גל כנגד שרון היתה אמורה להישמע בתאריך 22.6.1997.

"בצירוף מקרים מוזר ומעניין קרה שבשבוע שבין ה-4.6.97 וה-10.6.97, בעת ששרון שהה מתוקף היותו שר התשתיות בביקור עבודה ברוסיה לצורך קידום יחסי המסחר בין ישראל ורוסיה, נלווה אליו בן-גל.

"ביום שמיעת העדות, ב-22.6.1997, שבועיים אחרי חזרתה של המשלחת מרוסיה, הופיע בן-גל בבית המשפט ואישר שאמר את הדברים בהרצאתו, אלא שלהפתעת הנוכחים הוא הסביר שדבריו היו למעשה הבל הבלים ורעות רוח, וכי הוא משוכנע שכל מהלכי שרון היו מתואמים עם ראש הממשלה דאז מנחם בגין. השופט משה טלגם, שבפניו התקיים משפט הדיבה, הגדיר את עדותו: מחזה עצוב.

"בעקבות הדברים חקרה המשטרה חשד שעדותו של בן-גל השתנתה עקב טובות ההנאה שהוענקו לו על ידי שרון, דרך קידום עניינו הפרטי של בן-גל בעסקת ייבוא הגז מרוסיה. שרון, שנחקר במשך שמונה שעות במשטרה באותו נושא, טען שכלל לא ידע על העסקים הפרטיים של בן-גל, ואמר שאם היה יודע לא היה מצרפו לנסיעה.

"המשטרה והפרקליטות סברו שגרסאות שרון ובן-גל אמנם שקריות, אולם בפרקליטות הודיעו כי אין

תשתית ראייתית מספקת להרשעה".
 שומרון מתייחס להיבט נוסף של אותה נסיעה לרוסיה: "סביב אותה טיסה של שרון לרוסיה התעורר חשד נוסף: האם איש העסקים ולדימיר גוסינסקי שיחד את שרון לצורך קידום עסקיו בפרויקט הגז? מחומר החקירה עולה למעשה, שכל מסע המשלחת של שרון אורגן על ידי גוסינסקי ולא על ידי משרד החוץ הישראלי. גוסינסקי ארגן את הפגישות עם גורמי השלטון הרוסי, ואף נטל בהן חלק פעיל. גוסינסקי גם ריפד את מסעו של שרון בארוחות פאר במסעדות יוקרה, אותן שילם מכיסו, בנוסף למימון טיסותיה הפנימיות של המשלחת ברוסיה, השהיות בבתי מלון ועוד כהנה וכהנה צ'ופרים...".

"גם במקרה זה הוחלט שלא להגיש כתב אישום. ההסבר: לא הוכח שלשרון היתה 'מודעות פלילית' לטובות ההנאה שהוא קיבל...".

מעניין לציין כיצד משתלבות ומצטלבות העובדות: גוסינסקי ירכוש לימים חבילת מניות **במעריב** ויהפוך לשותפם של בעלי העיתון יעקב ועופר נמרודי, שקיימו לאורך שנים יחסים הדוקים עם שרון ואף תגמלו אותו.

לפרשה זו היתה הסתעפות מאלפת, שנחשפה באקראי כעבור שנים על ידי המשטרה והיה בה דמיון מסוים לפרשת בן-גל: הסתבר ששני בניו של שרון, עמרי וגלעד, היו שותפים בחברת בנייה דרומית בשם "ש.פ. הנגב", שבה היתה גם שותפה חברת הבנייה הגדולה "פרץ בוני הנגב". בשנת 1999 הגישה חברת "הכשרת היישוב", שבבעלות משפחת נמרודי, אופציה לשלוש וחצי שנים לרכישת החברה. למטרה זו הפקידה סכום של למעלה ממיליון שקלים במזומן בקופת החברה.

ללא קשר כביכול לפעולה העסקית של בניו, העביר אביהם אריאל שרון, בחודש אוקטובר 2002, כשכיהן כבר כראש הממשלה, מכתב המלצה חם על אישיותו של

יעקב נמרודי ומידת תרומתו למדינה. וזאת במסגרת הליך פלילי שהתנהל נגדו בבית משפט השלום בתל אביב.

חודש ימים לאחר מכן, בנובמבר 2002, הודיעה "הכשרת היישוב" על הסתלקותה מעסקת רכישת חברת "ש.פ. הנגב". בהתאם לתנאי העסקה, מיליון השקלים נותרו בקופת החברה.

המשטרה החלה לחקור האם המדובר בחשד למתן שוחד או בעסקה כלכלית רגילה. בסופו של דבר הסתיימה החקירה ללא הכרעה והוחלט שלא לפתוח בהליכים בעניין זה.

דוגמה נוספת: במהלך המירוץ לראשות הליכוד קיבל שרון תרומות שהסתכמו בעשרות אלפי שקלים ממשפחת עופר, אחת המשפחות העשירות בישראל, שהחזיקה באותם ימים בכ-25 אחוז ממניות בתי הזיקוק בישראל. שנתיים וחצי לאחר מכן, בשנת 2002, החליטה הממשלה לפצל את המונופול על בתי הזיקוק, אולם שרון החליט להפוך את החלטת הממשלה. שרון לא פסל את עצמו מלדון בבקשות של תורמיו, ולא דיווח על ניגוד האינטרסים שיש לו בעניין משפחת עופר.

כששרון פגש את אפל

גם בתפקידו כשר התשתיות המשיך שרון במעלליו במינהל מקרקעי ישראל, כשהוא מערב כל העת את האינטרסים האישיים והפוליטיים שלו. ברקע תמיד נמצאו אילי הון ובעלי אינטרסים. אחד הבולטים בהם היה הקבלן ואיש העסקים דוד אפל, ששמו נקשר לפרשיות שונות, ביניהן פרשת השחיתות במושב גינתון הסמוך ללוד.

אפל, בנו של עסקן הליכוד אברהם אפל ופעיל פוליטי בזכות עצמו, ידע תמיד כיצד לינוק ובגדול מעטיני השלטון תוך ניצול חולשותיהם של אישים פוליטיים בכירים. חלקם היו תלויים בו והוא ידע

כיצד לתמרן אותם לתועלתו. בשלב הראשון גייס למענם קולות במרכז המפלגה על תקן של "קבלן קולות" גדול, ובשלב השני גבה את התמורה בקבלת פרויקטים ציבוריים עתירי ממן.

את הכסף הגדול עשה אפל בתקופה שבה שימש דוד לוי בתפקיד שר הבינוי והשיכון. לוי היה באותם ימים פטרוננו הפוליטי של אפל, וזה האחרון קיבל לידי משימה עתירת ממן: פינוי מעברות ויישובים חלשים, ומאוחר יותר – תכנון ובניית שכונות חדשות באותם מקומות שבהן היו המעברות. דמי הפיצויים ששולמו למפונים היו בטלים בשישים לעומת הרווחים שהוא גרף.

ההתחברות אל שרון לא היתה מקרית. אפל ביקש לשנות את ייעודן של חלק מהאדמות החקלאיות במושב גינתון, כדי שניתן יהיה לבנות עליהן בתי מגורים. שרון הבין היטב כי במוקדם או במאוחר יצא נשכר מכך.

אפל לא הגיע בדרך מקרה למושב גינתון. עוד קודם לכן הוא הקים בעיר לוד הסמוכה שכונת מגורים בשם "מגדלי הזוהר", בשיתוף עם עו"ד דרור חוטר ישי. הפרויקט הכניס לשניים רווחים אדירים וגם מוטיבציה להרחיב את מאחזיו של אפל באזור ולספח לעיר לוד חלק מהאדמות החקלאיות של המושב הסמוך, גינתון.

בשנת 1997 אפל רכש 1,400 דונם של שטחים חקלאיים במושב גינתון ועוד מאות דונמים ממושבים נוספים בסביבה, בעסקה ששוויה עשרים וארבעה מיליון דולר. המהלך הזה היה מפתיע, שכן היה ידוע לכול שגורמי התכנון במשרד הפנים מתנגדים לשינוי ייעוד הקרקע. אבל אפל המשיך קדימה. החקלאים בגינתון חילקו ביניהם את המיליונים. ואפל, שסמך ככל הנראה על סיוע שיקבל ולא דווקא מידי שמים, ידע שבקרוב המיליונים שהשקיע יהפכו למיליארדים.

ואמנם זמן קצר לאחר שרכש את השטחים פנה אפל לחברו הקרוב, שר הפנים דאז אלי סויסה, וביקש לספח את הקרקעות לעיר לוד. התוכנית כללה סיפוח של שמונה עשר אלף דונם (!) לתחומי העיר. סויסה הודיע שלא יערים קשיים, אבל הבהיר שההכרעה הסופית תהיה בידי מינהל מקרקעי ישראל.

וכך הגיע הנושא לפתחו של שר התשתיות, אריאל שרון, "בעל הבית" הנצחי של מינהל מקרקעי ישראל. אפל ביקש משרון להפשיר את הקרקעות שקנה ולאפשר לו לבנות עליהן אלפי יחידות דיור. בפגישה נכחו כמה מראשי מינהל מקרקעי ישראל, ושרון הורה להם בו במקום לסייע לקידום הבקשה.

כשניסו ראשי המינהל להסביר לשרון שהתוכנית בעייתית ויש סיבות טובות להתנגד לה, הם זכו בתגובה לנזיפות וגערות. בשלב מסוים אף דפק שרון על השולחן, כהרגלו, ודרש מהם למצוא פתרונות מהירים. הוא איים שמי שלא ידאג להסדרת העניין עד חודש ינואר – יסולק מהמינהל. כשנחשף הסיפור בתקשורת הגיב שרון שהדברים נאמרו בהומור, וכנראה הנוכחים לא הבינו אותם... במינהל המשיכו לא להבין, לא נכנעו ומשכו זמן, עד שבחודש אוקטובר 1998 מונה שרון לשר החוץ ותוכניותיו של אפל הוקפאו זמנית. אבל הוא נותר רגוע והעריך שבמוקדם או במאוחר יחזור שרון לנושא זה, כפי שאכן קרה. אגב, פרט מעניין, כשהציע נתניהו לשרון את תיק החוץ, התעקש שרון ודרש להשאיר בידיהם גם את תיק התשתיות ומינהל מקרקעי ישראל, בנימוק שיש עדיין כמה פרויקטים חשובים בצנרת שהוא מתכוון להמשיך וללוות אותם. נתניהו לא ויתר והציב תנאי: או חוץ או תשתיות. שרון נכנע. בחודש מרץ 2001 נבחר שרון לראשות הממשלה. בין כל הבעיות הדחופות שהוא אמור להתמודד איתן בתפקידו החדש – באותם ימים הגיעה האינתיפאדה לשיאה, ומחבלים מתאבדים פגעו שוב ושוב במרכזי

הערים ובאוטובוסים שנסעו בכבישים – הוא מחליט להעביר לידי גמ את האחריות על העיר לוד. בחודש יולי 2002 הוא העביר בממשלה את התוכנית להפשרת הקרקעות ולבניית אלפי יחידות דיור בשטח של אפל. שרון מעלים מהיועץ המשפטי לממשלה את ניגוד העניינים שיש בעצם מעורבותו לטובת דודי אפל, מתמכיו הכספיים ומי שמעסיק בשכר של מאות אלפי שקלים את בנו גלעד.

שרון גם מגיע לשטח כדי לפקח מקרוב על הפרויקט, ומאיץ באנשי המקצוע לאמץ את תוכניות הבנייה שהוגשו להם על ידי משרד השיכון. אנשי שרון מפעילים לחץ אינטנסיבי על נציגים בוועדות התכנון, שנותרו המומים מהלהט הבלתי מוסבר של שרון. היתה בכך הפרה בוטה של הנחיית היועץ המשפטי לממשלה, שלפיה על נציגי משרדי הממשלה בוועדות התכנון לשקול באופן עצמאי את הצבעתם ולא להצביע על פי הוראת השר או ראש הממשלה.

אנשי הוועדה המחוזית במשרד הפנים לא אישרו את התוכניות, וקבעו שאין צורך בבנייה נוספת באזור. אולם הלחץ מצד שרון לא פסק. ראש עיריית רמלה ואנשי החברה להגנת הטבע התלוננו על התנהגותו החריגה של ראש הממשלה, והעניין הגיע לפתחו של היועץ המשפטי לממשלה, שהחל לפקח על המתרחש.

בינואר 2003 דחתה ועדת התכנון את התוכנית הממשלתית להרחבת העיר לוד ולכלול בתחום המוניציפלי של העיר שטחים ממזרח לה.

מה היה ההסבר של שרון? כרגיל. אין קשר בין הצעדים שבהם נקט לבין התמיכה הפוליטית והכספית שנתן אפל למשפחת שרון. הוא כמובן עשה זאת ממניעים מקצועיים ומאחר שהתחום קרוב ללבו, ולא על מנת לסייע לאפל.

המשטרה חקרה את בני משפחת שרון והמליצה להגיש בפרשה כתב אישום נגד שרון. בפרקליטות המדינה תמכו בהמלצה, אבל היועץ המשפטי סבר אחרת ושרון

נחלץ בעור שיניו מפרשת שחיתות נוספת. פרשת שחיתות אחרת משותפת לשרון ולאפל החלה בתקופה שבה כיהן שרון כשר החוץ, והיא זכתה לשם "פרשת האי היווני". כאן היו מעורבים גם שני בניו, עמרי וגלעד, שלא ביישו מעולם את אביהם ברמה המוסרית הנמוכה שלהם, וכן חבר אחר של אפל, אהוד אולמרט, אז ראש עיריית ירושלים שנזקק אף הוא לשירותיו של קבלן הקולות ואיל ההון.

לאפל היתה תוכנית גרנדיוזית להקים פרויקט נופש גדול, בהשקעה של יותר ממיליארד דולר באי יווני, לא רחוק מהבירה אתונה. הבעיה העיקרית היתה שהאי, שהיה בבעלות הכנסייה היוונית, הוגדר כשמורת טבע, ועל פי חוקי יוון לא ניתן היה לבנות עליו דבר. אפל, שהסתובב שנים עם החלום הזה, החליט שהוא חייב לכופף את החוק היווני ולצורך זה החליט לגייס שני תותחים רבי עוצמה: אריק שרון וראש עיריית ירושלים, אהוד אולמרט. באותה תקופה התמודדו השניים במסגרת הבחירות הפנימיות בליכוד, לאחר פרישתו של נתניהו שהובס על ידי אהוד ברק בבחירות '99, ושניהם נזקקו לעזרתו של אפל.

כשהמשא ומתן לרכישת האי היווני עלה על שרטון, יזם אפל ביקור של משלחת יוונית בארץ. יכול להיות שביקש לרתום את ישראל לפרויקט, או שסתם רצה להתהדר בקשריו הטובים. שרון, עדיין שר חוץ, הוזמן והגיע לארוחת הערב לכבודו של תת שר החוץ היווני בביתו של דודי אפל ולא שכח להביא לסעודה את בנו גלעד, אולי כדי לאותת לאפל שצריך לדאוג לו כלכלית...

אבל העניינים השתבשו, והאורח רם המעלה נספה למרבה הצער כעבור זמן קצר בתאונת מטוס. אפל נאלץ להתחיל את כל המהלך מחדש. בשלב הבא הוא ניסה אפיק חדש: ביולי 1999, בחסות ראש עיריית ירושלים דאז אהוד אולמרט, הוזמן ראש עיריית אתונה לביקור

בירושלים. גם הפעם התקיימה ארוחת ערב מפוארת, שאליה הוזמן גם שר החוץ לשעבר אריאל שרון. אגב, האחריות לארגון האירוע הוטלה על שולה זקן, מנהלת לשכתו ואשת סודו של אולמרט, שליוותה אותו לאורך כל תפקידיו הציבוריים, עד שמעדה בעצמה בחקירת שחיתות ברשות המסים. למרבה הצער החקירה בפרשת המסים מתארכת יתר על המידה. עד היום לא ברור אם מנהלה הראשון של הרשות, איתן רוב, מעד או היה שותף פעיל למערכת משומנת של "סידורים", העדפות וקיצורי דרך שמאחוריהם עמד רו"ח יעקב (קובי) בן גור.

"בונוס" המיליונים של גלעד שרון

למרבה האירוניה, בתמורה לסיועם של שרון ואולמרט בקידום מהלכיו של אפל באי היווני, הוא סייע לשניהם להתמודד זה נגד זה בפריימריס לבחירת מנהיג הליכוד... שניהם זכו בסיוע בלוגיסטיקה ובפעילים, אבל שרון קיבל בונוס רב ערך: בנו גלעד הועסק כיועץ שיווק בפרויקט בחוזה של מיליוני דולרים. על פי החוזה, קיבל גלעד שכר של עשרים אלף דולר לחודש תמורת עבודות ייעוץ בפרויקט. בנוסף ישולמו לחוות שקמים (כך מוגדר גלעד בחוזה), מיליון וחצי דולר עם קבלת ההיתר הראשון, ועוד מיליון וחצי עם תחילת הפעלת הפרויקט הראשון. בסך הכול: שלושה מיליון דולר! מאוחר יותר נחשף שהחוזה שבו סוכמו פרטים אלה היה רטרואקטיבי, וממנו עולה שעד ליום 20 בפברואר 2000 כבר קיבל גלעד מאה אלף דולר, ובמהלך השנה הקרובה אמורים היו לזרום לחשבונו עוד ארבע מאות אלף דולרים מתוקים וירקרקים. במרץ 2001, החודש שבו הושבע שרון כראש הממשלה, העביר אפל לגלעד שרון כ-1.15 מיליון שקלים. שרון הצעיר, חייבים לציין, הוא בעל תואר שני

בחקלאות וחסר כל ניסיון בתחום שיווק פרויקטים מסוג האי היווני. דודי אפל, לעומת זאת, טען בלהט שגלעד דווקא מאוד סייע לו, והשכר הדמיוני שקיבל היה תשלום סביר ביחס לעבודתו האיכותית. אולם בקלטות שבהן הוקלט גלעד בידי החוקר הפרטי דוד ספקטור, הוא סיפר שכל העבודה שלו הסתכמה בהכנת חומר מהאינטרנט על ארגוני תיירות, פרופילים של תיירים והרגלי צריכה שלהם. גלעד נשמע בקלטות מלגלג על כך שאינו עושה הרבה, ושלמעשה הוא נשכר לעבודה על ידי אפל לצורכי קישוט. קשה להעלות על הדעת שגלעד לא עדכן את אביו על העבודה המכניסה שקיבל מדודי אפל ועל סכומי הכסף הגדולים שנכנסים לחשבונו. שרון, ככל הידוע, לא ניסה למנוע את המשך הזרמת הכספים.

כשנשאל שרון על כך בתקופה שכבר כיהן כראש הממשלה, היתמם כדרכו ואמר שלא היה לכך שום קשר לאירוח של תת שר החוץ היווני - אירוח שהתקיים ממש בסמוך לחתימת החוזה - ולסיוע שהעניק לאפל בפרשת גינתון. העובדה שבחוזה נכתב שההסכם הוא בין אפל לבין חוות השקמים, ובעקיפין זרמו הכספים לכיסו האישי, לא נראתה לשרון האב משמעותית מאחר שבפועל הוא העביר את החווה לניהול בניו.

מקורביו של שרון טענו עוד שהיה זה דווקא שרון שטרפד, בסיועו של מנהל מינהל מקרקעי ישראל, עו"ד אבי דרכסלר, גם את פרויקט גינתון ועוד שני פרויקטים שאפל ביקש להקים בסיוע המינהל, בגבעת שמואל ובמושב יגל, ובכך גרם לאפל נזקים כספיים כבדים. אז איפה פה השוחד ואיפה פה ההעדפה, הם שאלו.

במשפחת שרון המשיכו לנהוג בפרשה זו כדרכם בקודש: קבלת כסף שמקורו בעבירה על החוק, שימוש בכוח השררה, חיפוי הבנים על האב ולהפך, ולסיום - שמירה על זכות השתיקה.

צביעותו המוכחת של שרון באה לידי ביטוי באותה עת, כאשר נקט בסנקציות חמורות כלפי חברת הכנסת לשעבר נעמי בלומנטל על כך ששמרה בעצת פרקליטיה על זכות השתיקה כשנחקרה במשטרה בחשד שקנתה את קולותיהם של חברי מרכז הליכוד בבחירות הפנימיות לקביעת מועמדי המפלגה בבחירות לכנסת. מאוחר יותר היא הואשמה גם בשיבוש הליכי החקירה. שרון הטיל את מלוא כובד "משקלו המוסרי", הדיח את בלומנטל מתפקידה כסגן שר, והודיע שלא יעלה על הדעת שנבחר ציבור ישמור על זכות השתיקה בחקירה. מסתבר שמה שמותר למשפחת שרון המסואבת נאסר על חברת כנסת ותיקה ומוערכת.

שומרים על זכות השתיקה

בכל מקרה, כשהחלה המשטרה להיכנס לתמונה, התעטפו בני משפחת שרון בשתיקה. בביתו של גלעד שרון לא נערך חיפוש, שכן הוא גר עם אביו שנהנה מחסינות. האב, כמובן, לא התנדב לאפשר לחוקרים לחפש בבית. אולי ידע מה יש לילד להסתיר. גלעד נדרש על ידי החוקרים להציג מסמכים וסירב. כאשר בית המשפט כפה עליו לעשות זאת, הוא תעתע בחוקרים והגיש להם גיבוב של ניירות.

רק במחצית שנת 2004, כמעט שלוש שנים לאחר שנחשפה הפרשה לראשונה – שנים של חקירה ממושכת ומאומצת מול נחקר שהשתמש בכל תחבולות ההתחמקות – חשפה המשטרה כי ברשותו של גלעד קלטות שבהן הקליט את אפל, ושאותן לא העביר למשטרה. כשגלעד הבין שהמשטרה סוגרת עליו ובית המשפט קלט גם הוא עם מי יש לו עסק, הוא שחרר את הטיעון המדהים: הקלטות הושמדו והושלכו לפח האשפה בחוות השקמים. גם זעמה של השופטת שדנה בתיק לא מנעה את הפארכה הזו. אם הקלטות אכן היו ללא ערך ראייתי או כלכלי כפי שטוען גלעד, שאלה השופטת, מה מנע

בעדו מלומר זאת מיד? למה לא אמר זאת בחקירה במשטרה? על שאלת השופטת מתי בדיוק נזרקו הקלטות לאשפה השיב גלעד שאינו מצליח לזכור.

לאורך כל החקירה שתק שרון האב, על פי הצעתם של יועצי הסתרים שלו מומחי הספינים למיניהם. רק מדי פעם שחרר כלאחר יד הצהרה שעל פיה הוא סומך על המשטרה שתבצע את מלאכתה נאמנה.

בסופו של דבר נחקר שרון עצמו בפרשה, ונאלץ להתעמת עם חומר האזנה סמויה שביצעה המשטרה, שכלל שיחה שניהל עם אפל סמוך לפריימריס לראשות הליכוד. החוקרים השמיעו לו קלטות שבהן נשמע שהוא מבקש עזרה מאפל. "יש לי בעיה, אני זקוק לך בארגון כנסים," הדהד בחלל החדר קולו המוכר של שרון. נכון, הודה ראש הממשלה בחקירה, אפל אכן סייע לי בבחירות. אבל אין לזה שום קשר לתפקידי הממלכתיים.

החקירות בפרשות השונות של משפחת שרון החלו בתקופת כהונתו של אליקים רובינשטיין כיועץ המשפטי לממשלה, ובמהלכן הוא גילה נחרצות מוגבלת בכל הנוגע לטיפול בהן, על אף שעודכן באופן שוטף על מהלכן. רק בנושא אחד היו לו הסתייגויות לגבי התנהגות המשפחה: ההחלטה של עמרי וגלעד לשמור על זכות השתיקה. אין ספק שרובינשטיין נשם לרווחה לאחר שהתמנה כשופט בית המשפט העליון, והעביר את תפוח האדמה הלוהט למחליפו מני מזוז.

החלטתו הראשונה של מזוז - לסגור את תיק החקירה נגד אולמרט בפרשת האי היווני בנסיבות שנויות במחלוקת מחוסר ראיות לכוונה פלילית - לא בישרה טובות לאזרחי המדינה ואותתה על כוונתו של היועץ המשפטי החדש להתנהל בהילוך נמוך ועל מי מנוחות. בכל הנוגע לשרון האב, למזוז היתה בעיה בדמותה של פרקליטת המדינה, עדנה ארבל, ששימשה ממלאת מקום של היועץ המשפטי רובינשטיין עד למינויו של מזוז. ארבל הודיעה ליועץ המשפטי

החדש, זמן קצר לאחר כניסתו לתפקיד, על כוונתה להגיש כתב אישום נגד שרון. למחרת ההודעה היא אף טרחה להניח על שולחנו טיוטה של כתב האישום שנוסחה בידי הצוות המקצועי שלה. טיוטת כתב האישום הוכנה למעשה מבלי שהיא התבקשה לעשות זאת.

מזוז החליט להוכיח עמדה עצמאית ומינה צוות חדש שיבחן את התיק מחדש, ובכך ביקש להביע אי-אמון בארבל ובאנשי הצוות שלה.

ביוני 2004 הוכיח מזוז עד כמה הוא באמת עצמאי והודיע על החלטתו לסגור את תיק שרון. מבחינתו גלעד קיבל שכר ראוי, ואילו אביו, ראש הממשלה שרון, איש תמים על דעת הכול, לא היה מודע כלל לכך שיש כאן כוונת שוחד מצד אפל.

מזוז ניסה לקשט את החלטתו השנויה במחלוקת במילים מפוצצות כמו: "למען הסר ספק אדגיש מיד כי אכן דין אחד לראש הממשלה ולאחד האדם לעניין מבחן הראיות ולשם העמדה לדין. אכן אין להקל, כפי שאין גם להחמיר עם ראש ממשלה, או כל נבחר או עובד ציבור אחר לעניין מבחן הראיות ויש לבחון את חומר הראיות נגדו לפי דיני וכללי הראיות הרגילים...". אך הביקורת הציבורית על ההחלטה לא הוסיפה נקודות למערכת המשפטית ולתביעה הכללית, ותרמה לא מעט לתהליך השחיקה של אמון הציבור במערכת.

הביקורת על ההחלטה לא פסחה גם על הקהיליה המשפטית והובילה להכנת עצומה שעליה חתמו מומחים בעלי שם בעולם המשפט. אחד מהם, פרופ' מרדכי קרמניצר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, הרזיק לכת כאשר טען שהיה זה משגה למנות לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה משפטן חסר ניסיון מובהק בתחום הפלילי.

קרמניצר ניתח את החלטתו של מזוז וקבע: "החלטה זו משקפת יחס קל וסלחני כלפי אישי צמרת בכירים.

בדו"ח בעניין האי היווני הופעל סטנדרט מיוחד. יש בו התייחסות של כמעט סגידה לגרסאות של שרון ושל אפל... כאילו הם עדיין חסרי אינטרס שהאמת היא נר לרגליהם..."

גם השופט העליון, מישאל חשין, לא חסך את ביקורתו ממזוז: "בפרשת האי היווני צריך היה להיות פתי כדי להאמין שגלעד שרון קיבל מאות אלפי דולרים עבור שוטטות באינטרנט..." דברי חשין נאמרו רק לאחר שפרש מתפקידו, יותר משנתיים לאחר ההחלטה לסגור את תיק האי היווני.

ראוי אולי לציין שמזוז לא היה היועץ המשפטי לממשלה הראשון שקבע רף ראיות גבוה כדי להגיש כתב אישום נגד ראש ממשלה מכהן, מחשש שהתפטרותו של ראש ממשלה אחרי הגשת כתב אישום נגדו, כפי שקובע החוק, עלולה להביא לזעזועים פוליטיים קשים. גם בפרשת "ברי-און-חברון" נרתע היועץ המשפטי לממשלה דאז, אליקים רובינשטיין, מלהגיש כתב אישום נגד בנימין נתניהו, מחשש שדבר זה יביא לפירוקה המידי של הממשלה.

זה הזמן לחזור לבחירות הפנימיות בליכוד בשנת 1999. שרון התמודד אז מול שני יריבים: אהוד אולמרט ומאיר שטרית, כשהחשש העיקרי היה מפניו של אולמרט, שכבר הוכיח בבחירות לראשות עיריית ירושלים בשנת 1993 - כשהתמודד מול טדי קולק הנצחי - שהוא יכול לשלוף לא מעט שפנים מהכובע ולהפתיע על קו הסיום. שרון החליט שהוא חייב לגייס כסף, והרבה. גיוס הכסף שאפשר מסע בחירות ראוותני ובזבזני היה כרוך בביצוע עבירות חמורות נוספות על החוק, שנחשפו לראשונה על ידי מבקר המדינה דאז, אליעזר גולדברג, כמה חודשים אחרי ששרון נבחר כראש הממשלה.

אבל גם גולדברג, שופט עליון רב ניסיון לשעבר, לא העריך עדיין את כמות המוקשים שהיו טמונים בפרשה הסבוכה ואת היקף ועוצמת השחיתות האישית

של ראש הממשלה החדש.

את הניצחון הגדול בבחירות מול ברק, ב־6 בפברואר 2006, חגג קומץ מקורבים במשרדו של עו"ד דב ויסגלס. בין החוגגים היו גם עמרי שרון, בנו של ראש הממשלה הנבחר, ויסגלס עצמו ומוחמד רשיד, איש הכספים הכוליכול של הרשות הפלסטינית.

זמן קצר לאחר שהתרווח בלשכת ראש הממשלה, שיגר שרון משלחת מיוחדת לווינה בירת אוסטריה, שאמורה היתה ליצור, לדבריו, ערוץ הידברות עם הרשות הפלסטינית. במשלחת היו בנו עמרי, עו"ד דב ויסגלס שהתמנה כמנהל לשכתו, יוסי גינוסר המנוח, שהיה המוציא והמביא ברשות הפלסטינית ומנכ"ל משרד החוץ לשעבר איתן בנצור.

אחת הפגישות החשאיות של המשלחת התקיימה בביתו של מרטין שלאף, מיליארדר מסתורי, שעשה את הונו באזור הדמדומים של קריסת הגוש המזרחי באירופה. בשנים האחרונות הגישה נגדו ממשלת גרמניה כמה תביעות ענק, כולן ללא הצלחה. הוא מקורב מאוד לגורמי אש"ף בכירים, וכאנקדוטה להמחשת עומק הקשרים האלה, כדאי להזכיר שהוא נוהג לחכור לצרכיו הפרטיים את מטוס המנהלים של הרשות הפלסטינית. לא פחות ולא יותר.

בין השאר, שלאף הוא גם הבעלים של אוניית הקזינו "קנקון" הפועלת באילת, ושל קזינו "אואזיס" שפעל כשנתיים ביריחו ונסגר בתחילת האינתיפאדה. בימיו הטובים, על פי הערכות שונות, הניב הקזינו ביריחו פדיון יומי שהסתכם בלמעלה מחצי מיליון דולר. יחד עם שלאף שותפים בקזינו גם בנק אוסטרי, חברת "קזינו אוסטריה", מוחמד רשיד – בעבר יועצו הכלכלי של ערפאת – הרשות הפלסטינית עצמה, ובאחוזים קטנים גם ג'יבריל רג'וב, יוסי גינוסר ושמעון שבס.

בפגישה בווינה, שהתקיימה בשבוע האחרון של חודש פברואר 2001, השתתף גם ליאו וולנר, מנהל

חברת "קזינו אוסטרליה", חברת האם של קזינו "אואזיס" ביריחו. המטרה האמיתית של הפגישה היתה לדון בפיצויים שתשלם ממשלת שרון לבעלי הקזינו, כתוצאה מסגירתו בעקבות מעשי האלימות שהציפו את האזור כולו. ויסגלס השתתף בפגישה לכאורה כמנהל לשכתו של שרון, אבל בפועל ייצג גם את האינטרסים של שלאף. הוא שימש עדיין כפרקליטו, על אף שבפועל פרש משרדו מיד כשמונה למנכ"ל משרד ראש הממשלה. משרד עורכי הדין של ויסגלס המשיך לייצג את שלאף כמו גם את שאר בעלי הקזינו, ובכלל זה הרשות הפלסטינית והחברה האוסטרית. משרדו של ויסגלס מייצג עסקים פלסטיניים רבים, כדוגמת חברות המשקיעות בפיתוח רמאללה, והוא גם עורך הדין של מוחמד רשיד, איש הכספים של ערפאת. ויסגלס הוא שחקן ציר בכל מה שהתרחש סביב שרון. קשריו העסקיים, הביטחוניים והמדיניים הפכו אותו לדמות מפתח בתעלומת שרון. שנים רבות הוא מלווה אותו, כעורך דין וכיועץ. מאז שנבחר שרון לראשות הממשלה הפך עורך הדין והיועץ גם לאסטרטג המדיני של שרון, והוא מוגדר כאביה מולידה של תוכנית ההתנתקות מגוש קטיף ומצפון השומרון.

ויסגלס דואג לקזינו ביריחו

בשנת 2002 לשעבר חנן פורת דיון בוועדת החוקה שבראשותו לתיקון החוק הישראלי, כך שיאסור על ישראלים להמר בקזינו ביריחו. פורת השיג הסכמה של נציגי הליכוד בוועדה, וזכה אף לתמיכתו של היועץ המשפטי לממשלה, אליקים רובינשטיין, ססבר שכשם שאסורים ההימורים בשטח ישראל, כך יש לאוסרם גם בשטחי האוטונומיה.

לפני ההצבעה זיהה פורת שעו"ד ויסגלס נמצא אף הוא בחדר הוועדה, כמייצגם של מפעילי הקזינו.

פורת הבחין שעוד לפני ההצבעה ויסגלס עובר בין נציגי הליכוד בוועדה ומשוחח איתם. להפתעתו, החלו חברי הליכוד לעזוב את החדר עוד לפני ההצבעה. למותר לציין שההצעה נפלה על חודו של קול.

זמן קצר לאחר שנכנס ויסגלס לתפקיד מנכ"ל לשכת ראש הממשלה הוגשו תלונות לנציב שירות המדינה, בהן גם תלונה של אומ"ץ, בדבר חשש לניגודי אינטרסים בין תפקידו הממלכתי לעסקיו הפרטיים. ויסגלס נדרש על ידי הנציב לחדול משותפותו בחברות ובמשרד עורכי הדין, אך הוא תעתע בו ובסופו של דבר לא קיים את הדרישה.

עד כמה שיישמע הדבר מדהים, בתקופתו של שרון כראש ממשלה נוצרו חיבורים שלא ייאמנו בין אחד האישים הקרובים ביותר לראש הממשלה, שנחשף מן הסתם לסודותיה הכמוסים ביותר של ישראל, לבין אינטרסים של אילי הון מסוגו של שלאף שהיו אף הם קשורים לוויסגלס בקשר לא פחות חזק – כסף.

על פי פרסומים בעבר, כ-40 אחוז מרווחי הקזינו הגיעו לכוח 17, כוח הביטחון האישי של ערפאת. לוויסגלס זה לא הפריע. החיבור הבלתי נתפס הזה בין אישיות ממלכתית ישראלית כל כך בכירה לבין רשיד, נציג רבי-המרצחים, נראית כדבר ההזוי ביותר שיכלה המציאות המזרח תיכונית לייצר. תאוות הכסף הצליחה למחוק את כל עולם הערכים של המעורבים בפעילות הקזינו ובעסקאות עם הפלסטינים.

הבעיה עם ויסגלס היא, שתאוות הכסף הפכה אותו גם למליץ היושר של הפלסטינים בכל דבר ועניין. ויסגלס חזר שוב ושוב על המנטרה שחשיבות הקזינו היא בהבאת שלום ובחיזוק הקשרים עם הפלסטינים. למעשה, ההזדהות שלו עם הקזינו ועם הפלסטינים היא טוטלית, כפי שממחיש זאת הסיפור הבלתי ייאמן הבא: קזינו "אואזיס" פעל ביריחו משנת 1998 ועד אוקטובר 2000, תחילת האינתיפאדה המזוינת. באחד

מימי ההתפרעויות הקשים באזור יריחו ירו חיילי צה"ל אל עבר הקזינו וגרמו להרס רב במקום. בעלי הקזינו הגישו תביעה לחברת הביטוח שלהם, וזו טענה שאינם זכאים לפיצוי מאחר שמהמקום נוהלה לחימה.

גם מתאם הפעולות ביש"ע, האלוף מנדי אור, סיפר שירי החיילים בא כתגובה לירי צלפים פלסטינים שהסתתרו בתוך הבניין. הוא הוסיף וטען גם שהקזינו מהווה מקור מימון לטרור הפלסטיני. בתגובה על הדברים קיבל האלוף אור מכתב איום בתביעת דיבה משרדו של ויסגלס. במכתב נטען שהחיילים בסך הכול ראו כמה דמויות שהשתקפו בחלונות הקזינו, וכי דברי האלוף הנם בגדר הוצאת דיבה.

באוקטובר 2001, כשמונה חודשים לאחר ששרון החל לכהן כראש הממשלה, פורסם דו"ח מבקר המדינה, שבו הובעה תמיהה על מקורות המימון של שרון. כשנשאל שרון במהלך הבדיקה על המקורות הכספיים של חברות הקש "אננקס מחקרים" ו"המכון לשלום וביטחון", הוא השיב: "המקורות הכספיים שלהם? לא עסקתי אף פעם בנושאים הכספיים האלה. אני חושב שיש אדם אחד שאולי יודע, וזה עמרי". כשטענו בפניו החוקרים שעמרי בוחר לשמור על זכות השתיקה, השיב שרון: "תראו, עמרי הוא ילד גדול. הוא צריך להחליט בעצמו...".

השם "אננקס מחקרים" לא אמר באותם ימים דבר לרוב אזרחי המדינה. ספק רב אם גם החוקרים מטעמו של מבקר המדינה ידעו שהפתח הצר שאליו נכנסו ואת דפנותיו החלו לגרד, יוביל לאחת מפרשיות השחיתות הגדולות שידעה המדינה.

למעשה, לא פרשייה אחת – שתיים.

האחת עוסקת בתרומות האסורות, בגובה של מיליוני שקלים, שקיבל שרון באמצעות חברות קש,

לצורכי הקמפיין שניהל ב-1999 בליכוד; והפרשייה השנייה היא תוצאה של הראשונה: לאחר שמבקר המדינה גילה את התרומות האסורות, הוא הטיל על שרון להשיב את הכסף שקיבל - כארבעה מיליון שקלים.

וכאן נכנס לתמונה הבן גלעד שרון, שפנה לבנק לאומי בשדרות וביקש הלוואה על סך 4.2 מיליון שקל להחזר הכסף. כבטוחה להחזר ההלוואה, הציע גלעד למשכן את חוות שקמים. ההלוואה התקבלה, ולמחרת העביר גלעד את הכסף לפקודת "אננקס מחקרים" - בהתאם לדרישתו של מבקר המדינה.

אלא שאז התברר שאין אפשרות למשכן את החווה, כיוון שמדובר בשטח מוחכר ששייך בעצם למינהל מקרקעי ישראל. גלעד ועמרי החליטו לקחת הלוואה נוספת, הפעם מבנק דיסקונט בתל אביב. כדי ליצור ערובה להלוואה גויס איש קש, סיריל קרן, תושב דרום אפריקה וידיד ותיק של אביהם, שהעביר לחשבונה של משפחת שרון בבנק דיסקונט סכום של 1.5 מיליון דולר. הכסף, כך התברר, הועבר בדרך סיבובית מוזרה, דרך בנק אוסטרי לבנק אמריקני בניו יורק ומשם לישראל.

חוקרי המשטרה שהיו עדיין בשלביה הראשונים של החקירה, לא היו מודעים באותה עת לחלקם הפעיל של איל ההון האוסטרי מרטין שלאף ושל איל ההון הישראלי-אמריקני אריה גנגר - שניהם מקורביו של שרון ומבאי חוותו.

השאלה המרכזית שבה התלבטו החוקרים היתה מיהם הגורמים שמימנו את הקמפיין, ומי אלה ששילמו את הכסף שהוחזר על פי הוראת מבקר המדינה.

בסביבות חודש נובמבר 2002 נודע לגלעד שרון שהמשטרה גילתה את העברת הכסף המסתורית. גלעד מיהר וביקש להחזיר את הכסף לסיריל קרן, וגם לפרוע את ההלוואה לבנק דיסקונט. בהתאם לחוק היה עליו לחתום על הצהרה שמבהירה את מקור הכסף

ששימש לפירעון ההלוואה, אך גלעד ניסה להתחמק מלהודות שהכסף הועבר על ידי סיריל קרן. הוא התרצה וחתם רק לאחר שהמטרה פתחה בחקירה בסניפי הבנקים בתל אביב ובשדרות, כארבעה חודשים לאחר שפרע את החוב.

שבוע לפני שקיבל את ההלוואה מבנק דיסקונט, באפריל 2002, נחקר שרון בביתו בירושלים בפרשת חברות הקש. דרכן, אגב, הועברו תשלומים לספקים ובעלי מקצוע שונים, ביניהם החוקר הפרטי דוד ספקטור, שהפך לדמות מרכזית בחקירת המשטרה. שרון נשאל, בין השאר, האם השיב ל"אננקס מחקרים" את הסכום שבו נקב מבקר המדינה. שרון ענה תחת חקירה שהכסף הושב הודות להלוואה שהתקבלה מבנק לאומי, ושתמורתה מושכנה החווה. בשלב זה שרון כבר ידע שלא ניתן למשכן את החווה. את האמת על הכסף שקיבל מסיריל קרן הוא דאג להסתיר.

חקירת המשטרה, שהחלה כאמור בעקבות דו"ח המבקר, חשפה תנועות מוזרות של העברות כספים בחשבונות הבנק של משפחת שרון. החשד המרכזי היה שאילי הון שונים שהיו קשורים בדרך זו או אחרת לפרשה זו, ביצעו תנועות בנקאיות סובבות עולם כדי לטשטש ככל האפשר את המקום האמיתי של המיליונים.

החקירה העלתה שעמרי היה למעשה הדמות המרכזית שהפעילה את חברות הקש. הוא שמר על זכות השתיקה הן בחקירת מבקר המדינה והן בחקירת המשטרה, והסביר שאינו מעוניין להפליל את עצמו או אנשים אחרים. גם אחיו גלעד, שנחקר אף הוא בעניין חברות הקש, בחר לשמור על זכות השתיקה.

ראש לשכתו של שרון, עו"ד דב ויסגלס, הודה בחקירה שהוא היה זה שרשם את "אננקס מחקרים" ברשם החברות, והיה שותף לבחירתו של גבי מנור לתפקיד מנהל החברה, אך בכך הסתיים חלקו. לדבריו, הוא לא נשאר בקשר עם החברה ולא עקב אחר

פעילותה.

רק בהמשך החקירה החלו החוקרים להרכיב את הפאזל המסובך ולייחס משמעות לעובדה שוויסגלס הוא גם פרקליטו של שלאף והוא זה שטיפל מטעמו, בין השאר, בקזינו ביריחו. זה כבר לא היה רק ניגוד אינטרסים בין פרקליט שהוא גם מנכ"ל המשרד הכי חשוב במדינה. זה כבר נראה והריח כמו סירחון אמיתי.

שרון העמיד פני תם כשנשאל שוב ושוב ביחס למקורות הכספיים של חברת הקש "אננקס מחקרים". "לא עסקתי מעולם בנושאים הכספיים", חזר ואמר והפנה את החוקרים לבנו עמרי.

בשלב מסוים איבד שרון את שלוותו המופגנת והאשים את חוקרי המשטרה שהם משתפים פעולה עם עלילה בזויה, שמטרתה לתפוס את השלטון בשקר. בכך סלל את הדרך לאישי ציבור נוספים להשתלח בחוקריהם.

כאשר נשאל באותה עת על ידי כתב עיתון **הארץ** כיצד החזיר בנו סכום כל כך גדול בזמן כה קצר, השיב ראש הממשלה בשביעות רצון גלויה: "בני הוא כלכלן מוכשר, ועל כך אני גאה בו. אין לנו מה להסתיר."

במשטרה חשבו אחרת. הבדיקה גילתה שלא מדובר בכישרון פנומנלי של גלעד הצעיר, אלא שוב, בהעברה מסתורית של מאות אלפי דולרים מאנשי עסקים מחו"ל, בעלי אינטרס בישראל, דרך בנק אוסטרי - בדיוק אותו בנק שממנו הועברו הכספים של סיריל קרן לצורך הבטוחה.

החשד: הכספים הגיעו מגנגר ומשלאף

ישראל ביקשה מאוסטריה לאפשר לה לבצע בדיקה לגבי החשד למעורבותו של מרטיין שלאף בהעברות הכספים מהבנק האוסטרי. על פי החשד שהתגבש, שלאף היה זה

שהעביר את הכסף - מיליון וחצי דולר - לחשבוננו של גלעד שרון, שנועד לסיריל קרן. למרבה האכזבה, המערכת השלטונית והמשפטית באוסטרליה סירבה לאפשר את חיקור הדין לגבי אותם חשבונות. גם גלעד סירב לסייע ולהסביר למי שייך החשבון שממנו הועבר הכסף, או להעביר את המסמכים שברשותו.

האם לסירובה של אוסטרליה היה קשר לכך שבאותם ימים ממש פעל שרון מאחורי הקלעים להידוק הקשרים המדיניים עם אוסטרליה, תוך התעלמות מהפעילות האנטישמית הגוברת והולכת של אישים פוליטיים מרכזיים במדינה? האם הסירוב נבע מכך שאוסטרליה לא רצתה להרגיז את שרון? אגב, בעבר היו פניות אחדות של חוקרי משטרה להגיע לאוסטרליה כדי לבדוק חשדות נגד אישים בכירים, ביניהם השר אביגדור ליברמן. מפעם לפעם עלה באותן חקירות גם שמו של מרטין שלאף, אך אוסטרליה מעולם לא העמידה קשיים בפני החוקרים - עד המקרה הנוכחי.

משפחת שרון המשיכה לשמור על זכות השתיקה. גלעד סירב לספר לחוקריו מיהם אנשי העסקים האלמונים שעומדים מאחורי העברת הכסף הכפול - גם הבטוחה של סיריל קרן וגם פירעון ההלוואה לאחר שהתגלתה זהותו. המשטרה, בכל מקרה, חושדת ששני אנשי עסקים עומדים מאחורי הזרמת הכספים: אריה גנגר ומרטין שלאף.

גנגר נחקר בפרשה זו, וגם הוא, כגלעד שרון, שמר על זכות השתיקה. לעומת סיריל קרן, שהצהיר שוב ושוב שאין לו כל אינטרסים כלכליים בישראל, כך שלא היו לו כל טובות הנאה מהעברת הכסף לידידו שרון, לגנגר וכמובן גם לשלאף יש אינטרסים ברורים בישראל. הראשון, כבעלים של "חיפה כימיקלים" והשקעות נוספות במשק, והשני כבעלים של הקזינו ביריחו.

החשד המרכזי היה שמדובר בעסקת שוחד מתוחכמת ומוסווית בינם לבין שרון.

משפטנים בכירים הבהירו בהקשר לכך: "אם איש ציבור אינו נותן הסבר מספק לכסף שהגיע לחשבון, או לחשבון בני משפחתו – הוא עלול להיחשב כמקבל שוחד. חובת ההוכחה על מהות הכספים שקיבל חלה עליו. הדברים חמורים פי כמה כאשר מדובר בכספים של בעלי אינטרסים וכשאיש הציבור הוא בעל עמדת כוח והשפעה. גם כספים לצורכי בטוחה כלולים בהגדרת קבלת כספים וטובות הנאה."

בינתיים הוחלט להגיש כתב אישום נגד עמרי שרון בעקבות מעורבותו בגיוס הכספים לעמותה. הוא הורשע ונידון לתשעה חודשי מאסר בפועל, שקוצרו בעקבות הערעור שהגיש לשבעה חודשים. לגבי גלעד שרון ואריה גנגר, נקבע בפרקליטות ובמשטרה שהחלטה תתקבל לאחר סיום החקירה הסבוכה שנמשכת למרות מצבו הרפואי הקריטי של שרון, שאינו מאפשר לו יותר לספק הסברים והבהרות. סיריל קרן עצמו נחקר בחיקור דין שבוצע בדרום אפריקה. הוא לא שמר על זכות השתיקה, ובעדותו התגלו סתירות מהותיות בנוגע לקשריו עם משפחת שרון. תחילה אמר שהעברת הכסף נעשתה על בסיס עסקי, אחר כך שינה את גרסתו ואמר שהלווה כספים למשפחת שרון, ובהזדמנות אחרת אמר שעשה זאת כדי לסייע לשרון, שאותו הכיר לראשונה במלחמת העצמאות.

במהלך החקירות נחשפו עוד פרטים מאלפים. המשטרה גילתה, בין השאר, שגלעד שרון וסיריל קרן פתחו למעשה חברת קש בשם "צ'רנינגטון לימיטד" באיים הקריביים, ולחברה זו יש חשבון בנק באוסטריה – באותו בנק שממנו הועברו הכספים לישראל. ייעודה הרשמי של החברה היה "מתן שירותי ייעוץ להקמת חוות חקלאיות". בשנת 2002 הועברו לאותו חשבון שלושה מיליון דולר. המשטרה חושדת שמדובר בעוד חברת קש שהוקמה לצורך העברת כספי השוחד מבעלי ההון לחשבון הבנק של גלעד שרון. המשטרה גילתה שחברת הקש היא בעצם בעלת החשבון

באוסטריה, שממנו הועברו מיליוני הדולרים לחשבוננו של גלעד שרון בישראל.

למשטרה יש גם אינדיקציות לכך שהכסף שהגיע לגלעד שרון הוא למעשה מכספי רווחי הקזינו ביריחו, שהועברו אליו על ידי מרטין שלאף. בתחילה טען גלעד שלא ידע שלחברת הקש שלו יש חשבון בנק באוסטריה. "חידשת לי", הוא השיב לחוקר שאמר לו שיש בידיו הוכחות לכך. לגבי סכומי העתק שהופקדו בחשבוננו אמר גלעד שמדובר בתשלומים עבור ייעוץ שנתן, אולם אין בידו כל מסמך שיעיד על השירותים שהעניק תמורת הסכום הזה. הוא טען שכל ההסכמים עם האנשים להם העניק את הייעוץ נעשו בעל פה. כהרגלו, הוא סירב להמשיך לשתף פעולה ולמסור מסמכים, והמשטרה נאלצה לפנות לבית המשפט כדי לכפות עליו לעשות כן.

משפחת שרון המשיכה להערים קשיים על חוקרי המשטרה. גם הפעם, כמו בפרשיות אחרות, ניצל גלעד שרון, שהתגורר עם אביו בחוות שקמים, את החסינות שיש לאביו, שמנעה מהמשטרה לבצע חיפוש בבית.

המשטרה ניהלה קרבות אינסופיים בבית המשפט כדי לאלץ את גלעד להציג מסמכים, אך ללא הצלחה יתרה. בסופו של דבר החליט בית המשפט לחייב את שרון הבן להציג מסמכים בפני חוקרי יאח"ה (יחידה ארצית לחקירות הונאה). זו היתה התקדמות גדולה בחקירה. החוקרים ביקשו ליצור מפת תזרים של הכספים שקיבל שרון מסיריל קרן לחשבון הבנק באוסטריה ועד שנחתו בחשבונות המשפחה בארץ.

בסיום החקירה הוצג לגלעד שרון צו של בית המשפט המורה לו למסור מסמכים נוספים שקשורים לחקירה, והמתעדים התכתבויות בינו לבין גורמים אחרים בנושא העברת הכספים, וכן מסמכים הקשורים למצבה הכלכלי של החברה. זאת לאחר שהשופט שדן בתיק קבע שגלעד שרון מצא פרשנות רחבה מדי

לסירובו להמציא את המסמכים הללו. אולם שמחתם של חוקרי המשטרה ואנשי הפרקליטות היתה מוקדמת מדי. גלעד שרון הודיע מיד שלא יוכל למלא אחר הצו, שכן לדבריו המסמכים המבוקשים אבדו לו. היו כאלה שפקפקו בתום הלב של גלעד שרון והעריכו שמסמכים שהיו יכולים לשמש חומר מרשיע הושמדו, ובכך נעשתה לכאורה עבירה נוספת של שיבוש הליכי חקירה.

למרות הקשיים שהערימו בני משפחת שרון על חקירת המשטרה, הגיעו החוקרים למסקנה הבלתי נמנעת, על סמך הממצאים שהיו ברשותם, שסיריל קרן היה רק צינור להעברת הכסף למשפחת שרון בפרשה ההיא, והמסלול המפותל נועד להסתיר את זהות נותני הכסף האמיתיים – אריה גנגר או מרטין שלאף, ואולי שניהם יחד.

בדיון שהתקיים בשעתו בבית משפט השלום בתל אביב, אמר נציג היחידה לחקירות הונאה כי קיים חשד לכאורה שמרטין שלאף קשור ישירות או בעקיפין לחברות שנמצאות בשליטתו של גלעד שרון. אחד החשדות שנבדקים הוא שהכספים שהועברו, כביכול על ידי סיריל קרן, היו, בין השאר, חלק מניסיון להשפיע על ראש הממשלה לקדם את פתיחתו מחדש של הקזינו ביריחו.

בפברואר 2003, שלושה ימים לפני שיצאו חוקרי משטרת ישראל לחיקור הדין של סיריל קרן בדרום אפריקה, נפגש שרון עם מרטין שלאף. הפגישה, שנמשכה כמה שעות, התקיימה בחוות שקמים. מאז, לאחר שהתגלה החשד למעורבותו בהעברת הכספים, נמנע שלאף מלהגיע לישראל ובביקוריו לא החמיץ פגישות נוספות עם שרון.

בעקבות אחד מביקוריו בארץ ביצע עמרי שרון מעשה חמור וחסר אחריות: הוא פנה אל כמה קציני צה"ל בכירים, בהם רב אלוף גבי אשכנזי שכיהן אז כסגן הרמטכ"ל בדרגת אלוף, בדרישה שיוענק אישור

ביטחוני של צה"ל להפעלת ספינת ההימורים של שלאף העוגנת באילת.

קשה היה להעריך אם שרון האב ידע על הפנייה, אך כשהדבר הובא לידיעתו נמנע מלהתערב והדרישה נותרה תלויה ועומדת. רק בגלל הסתבכותו של עמרי שרון היא לא הבשילה.

כאשר נודעו לאומ"ץ באיחור פרטי הפנייה, הזדרזה העמותה להגיש תלונה למבקר המדינה. למרבה הצער, הבדיקה לא הניבה תוצאות, כמו במקרים רבים אחרים.

שלאף נותר קירח בענף ההימורים בישראל. בהמשך מכר שלאף וילה מפוארת בהרצליה, שרכש בשעתו ושיפץ לאחר שקיבל מידיד אחר שלו – אלי לנדאו, ראש עיריית הרצליה – תנאים חריגים ויוצאי דופן בתחום הבנייה על מצוק ציבורי בשפת ימה של הרצליה.

לפרשה זו היה אקורד צורם נוסף: בחודש יוני 2004, יומיים לפני סגירת תיק שרון בפרשת האי היווני, חגג שלאף בווינה את בת המצווה של בתו. לאירוע הגיעו אורחים רבים מישראל, שרים וח"כים מכל המפלגות, ולא נפקד גם מקומו של מנהל לשכת ראש הממשלה, עו"ד דב ויסגלס.

ספקטור פותח את הפה ואת הקלטות

פרשת סיריל קרן נותרה פתוחה, כאמור, אבל חברות הקש הגיעו בסופו של דבר לבית המשפט. הבעיה של משפחת שרון היו הקלטות שסופקו למשטרה ולתקשורת על ידי החוקר הפרטי, דוד ספקטור, ששימש באותו תקופה יועץ סתרים של המשפחה. במשרדיו באור יהודה התנהלו חלק גדול מהשיבות החשאיות עם בניו ויועציו של שרון – ישיבות שעסקו בפעילותה של חברת "אננקס מחקרים". ספקטור, דמות שנויה במחלוקת שכיכב בפרשת האזנות הסתר בעיתונים –

הקליט את כל הפגישות שנערכו במשרדו. למרבה ההפתעה, בני משפחת שרון לא חשדו שהוא מתכוון להפגיע אותם... חלק מהקלטות עשו את דרכן למשטרה. קלטות אחרות צוטטו בהרחבה בכלי התקשורת והוצגו במהדורות החדשות בטלוויזיה.

ספקטור רואיין שוב ושוב וטען, בין השאר, ששרון עצמו היה מעורב בהעברות כספים לא כשרות לצורכי הפריימריז שלו. זאת בניגוד לניסיונותיו להציג את עצמו כמנותק ממעשי בניו. בקלטות שבוצעו בחודש ספטמבר 2000 נשמע שרון מבקש לקבל עוד פעם את הנייר של אירופה ושל ארצות הברית, תוך שהוא מגלה בקיאות במסמכי העברות הכספים למטה הבחירות שלו.

עמרי שרון סירב להשיב לחוקרי המשטרה על שאלות שנגעו לקשר בינו לבין חברות הקש שהעבירו כספים למטה הבחירות של אביו, אבל למשטרה היו עדויות מאלפות שנשלפו מתוך קלטת שתיעדה פגישה שנערכה בספטמבר 1999 בין עמרי וספקטור. למרות שידע שספקטור מקליט את השיחות, עמרי לא שמר על כללי הזהירות, שבדרך כלל אפיינו אותו. בפגישה, שהתקיימה ממש לפני הפריימריס בליכוד, דנו השניים, בין השאר, בהעברות הכספים ובתשלומים לספקים למיניהם משתי חברות הקש: "המכון לשלום וביטחון" ו"אננקס מחקרים".

בקלטות נוספות שהעביר ספקטור תועד אורי שני מתפאר בכך שהוא מסוגל להוציא מהליכוד "צ'קים שאין עליהם שום מעקב". עמרי נשמע מתרברב בכך שעלה בידו להטעות את מערכת הפיקוח על הוצאות הבחירות. כל מועמד היה רשאי להוציא סכום של 830 אלף שקל בלבד, אך בפועל הוציא סכומים גדולים פי כמה. הוא סיפר גם כיצד במהלך נסיעותיו לחו"ל אוסף אביו כספים עבור הליכוד אך בעת ובעונה אחת דואג גם לעצמו.

בשלב מסוים אמר עמרי: "יש לנו שלושה מעגלים

של כסף. נדבר פה בעברית פשוטה: המעגל של הליכוד, המעגל שלו [הכוונה היא למעגל של אביו. א.א.] שלא קשור לשום דבר ו'המכון' שגם לו יש ערוץ משלו לחיות."

ספקטור הזכיר לעמרי את החשדות שהתעוררו נגד מקורביו של אולמרט שעברו על החוק במהלך מערכת הבחירות: "בשמונה שבועות פגענו בהם בביצים...". ועל כך מגיב עמרי: "אני לא רוצה לפגוע בהם בביצים. עדיף לגמור בשקט. כמו שהביצים של אולמרט בחוץ, כך גם הביצים שלנו...".

בעת החקירה עמרי שרון כבר היה חבר כנסת, לאחר ששובץ במקום ה-27 ברשימת הליכוד – מקום ששוריין לנציג הנגב. לחץ כבד הופעל על פעילי הליכוד לאשר את שיבוצו של עמרי, שבכלל גר בתל אביב ומגיע לחוות שקמים רק בסופי שבוע.

שרון הבן, ממש כמו אביו, הצטיין מאז ומתמיד בתכסיסנות פוליטית. כשאביו עמד להתמודד מול נתניהו על ראשות הליכוד, הוא פקד למפלגה אלפי בני קיבוצים ומושבים, משפחות פשע ערביות ואנשי צד"ל – כולם אנשים שאינם קשורים לליכוד. אחד מידידיו הקרובים של עמרי הוא העבריין לשעבר שלומי עוז. עמרי דואג היטב לענייני העסקים של עוז, וכשהיה צורך הוא התערב כדי שעוז יזכה במכרז של מאות מיליוני שקלים שערכה רשות שדות התעופה. הוא היה האיש החזק במצודת זאב באותם ימים, והיה אחראי בין השאר לדחות הצטרפות של מתפקדים חדשים שהוא חשש שלא יתמכו באביו.

במקביל, הוא שלט במועצות הדתיות והפך אותן למעוזי מינויים עבור אנשי הליכוד. הדברים נעשו כמובן עוד לפני הקמת קדימה. כתוצאה מכך, יותר ממחצית חברי המועצות הדתיות הם מינויים שלו, ועוד עשרות ממונים על המועצות הדתיות. הרב יצחק לוי, ששימש כסגן שר הדתות במשרד ראש הממשלה, גילה שעמרי עושה במשרד ככל העולה על רוחו.

כשנכשל בניסיונותיו למנות רב שכונה בבאר שבע, לאחר שחברי המועצה הדתית המקומית לא הסכימו למינוי, הוא החליט על המקום לפזר את המועצה ולהרכיב במקומה מועצה חדשה. ביום שישי בצהריים הגיעו שליחים לבתיהם של חברי המועצה והגישו להם הזמנה לישיבה שתיערך ביום ראשון. בישיבה נבחרו תשעה חברים חדשים, רובם חברי ליכוד. עלות שכרם של הממונים על המועצות הדתיות הוא יותר מ־25 אלף שקלים בחודש. כך דאג הבן הנאמן לרפד את כיסאו של אביו בחברי מרכז נאמנים ומוקירי תודה. גם נמל אשדוד, אזור הבחירה של עמרי, היה גדוש בנאמנים. הוא דאג להטבות כספיות מפליגות לעובדי הנמל ולמילוי צורכיהם של ראשי הוועדים בנמל, ואלה גמלו בתמיכה עיוורת בכל צרכיו וצורכי אביו.

העיתונאי אמנון שומרון ידע לספר על פרשת שחיתות נוספת שבה היו קשורים שרון ובנו, שמעולם לא נחקרה. "שרון ובנו עשו מאמצים גדולים כדי שימונה המטרופוליט אירינאוס לתפקיד הפטריארך היווני אורתודוכסי. בתחילה הם יזמו משאל טלפוני חפוז, שבוטל על ידי כלל השרים, ומאוחר יותר ניסו שנית לקיים משאל טלפוני, שהסתיים גם הוא בכישלון. מניעיו של שרון לניסיונות החוזרים למנות את אירינאוס – למרות חוות הדעת השליליות של השב"כ ועל אף שקיימות נגדו חקירות פליליות ביוון – לא ברורים. אך ידוע שלרשות הכנסייה היוונית קרקעות בישראל, ששוויין נאמד במאות מיליוני דולרים. לא מעט בעלי הון מגלים עניין במרחש בתוככי הכנסייה, ביניהם נאמניו של עמרי במרכז הליכוד."

עמרי שרון אחראי גם על מינוי נוסף בצומת כספי חשוב ביותר: שמעון כצנלסון מונה ליו"ר מפעל הפיס, גוף כלכלי מהחזקים במדינה, שמאפשר לעומד בראשו להזרים תקציבי ענק לרשויות המקומיות

ולפרויקטים מגוונים. ניסיונו הציבורי של כצנלסון מתמצה בכך שהיה חבר מועצת עיריית אשדוד, אך מה שחשוב יותר היא העובדה שהאיש היה אחד מתומכיה הבולטים של משפחת שרון וסייע לה בכל צרכיה הפוליטיים באזור הדרום. לאריק, לדוגמה, הוא דאג להקים מטה עולים, ולעמרי סייע בבחירתו לכנסת. מזכירתו של כצנלסון היא מזכירתו לשעבר של עמרי.

כצנלסון לא אכזב ודאג היטב לראשי ערים שעמרי חפץ ביקרם, ולא רק להם. מבקר המדינה הצביע בדו"ח האחרון שלו על שורה של מקרים המעלים חשד לביצוע מעשים שפגעו בטוהר המידות ובמינהל התקין. אומ"ץ הגישה תלונה למשטרה נגד הפעילות הלא תקינה בהנהלת מפעל הפיס בירושלים, ובעקבותיה נפתחה חקירת משטרה. במקביל נפתחה חקירה בפרשת שוחד שבה מעורבים בכירים לשעבר במפעל הפיס.

אבל כל הקשרים והמינויים לא עזרו לעמרי שרון, כשהיועץ המשפטי לממשלה החליט להגיש נגדו כתב אישום בפרשת עמותת הקש. לזכותו ייאמר שהוא הסכים להסיר ביוזמתו את החסינות שלו כחבר כנסת ולא המתין להליך ממושך בוועדת הכנסת, שבו יכול היה ללא ספק להפעיל את קשריו והשפעתו כדי לטרפד כל החלטה של הוועדה.

העבירות הכבדות נמחקו מכתב האישום של עמרי שרון

סעיפי האישום החמורים נגד עמרי שרון, שהופיעו בכתב האישום המקורי, הם קשירת קשר לביצוע פשע או עוון, שבועת שקר, רישום כוזב במסמכי תאגיד, מרמה והפרת אמונים. הסעיף הקל יותר הוא עבירה על חוק המפלגות: קבלת תרומות אסורות, אי ניהול מערכת חשבונות, הוצאת כספים מעל למותר ועוד.

פרקליטו של עמרי עו"ד דן שינמן, מבכירי הפרקליטים בישראל, שהצליח בעבר "לסדר" עסקות טיעון מוצלחות ללקוחות שלו, תמיד בנימוקים של טובת הציבור והחיסכון שבאי ניהול משפט ארוך ויקר, ביקש להפעיל את הכלל גם לגבי עמרי. ואכן, במחצית הראשונה של 2007 התנהלו מגעים בניסיון לגבש את פרטי העסקה. שינמן ביקש למחוק את סעיפי האישום החמורים תמורת הודאתו של עמרי בסעיפים הקלים יותר, שעבורם יקבל שישה חודשי עבודות שירות. הפרקליטות, מנגד, התעקשה לדרוש עונש מאסר קל לעבירות המיוחסות לשרון – בגבולות תשעה חודשים. במהלך הדיונים עלתה הצעה, שתמורת מחיקת הסעיפים החמורים בכתב האישום יסכים עמרי שרון לפרוש מהחיים הפוליטיים. היועץ המשפטי מזוז הכריז אמנם שמדובר ב"תיק חמור", אבל הבהיר גם שהאינטרס של המדינה הוא להגיע לעסקת טיעון כדי לסיים את הפרשה במהירות ללא צורך במשפט. בסופו של דבר הועמד עמרי שרון לדין, נדון לתשעה חודשי מאסר – עונש שקוצץ לאחר הערעור והועמד על שבעה חודשים בלבד.

ברשימת החשדות הארוכה למעשי השחיתות של ראש הממשלה לשעבר, מופיעה פרשה נוספת שעוררה הדים רחבים במדינה. רבים שאלו שוב ושוב מדוע נאבק שרון בחירוף נפש כדי לשחרר את סוחר הסמים אלחנן טננבוים מידי החיזבאללה ולשלם תמורת שחרורו מחיר כה יקר. הציבור התקשה לקבל את הטיעון שטננבוים, אלוף משנה במילואים, שוחרר בטרם יסגיר לשוביו סודות מדינה, או שחס וחלילה לפני שיחליטו אנשי החיזבאללה לעלות מדרגה במסכת העינויים ששמורה לו.

הקבינט הביטחוני של שרון הקדיש לסוגיה זו כמה ישיבות, שבמהלכן הפעיל ראש הממשלה טקטיקות שונות של אמצעי שכנוע, ולא היסס אפילו לדפוק על השולחן וכל זאת במטרה לשכנע את השרים לתמוך

ב"עסקת טננבויים". שרון הסתיר מחברי הקבינט וגם מכל אזרחי המדינה עובדה אחת פשוטה, אבל בעלת משמעות מרחיקת לכת: חותנו של טננבויים, שמעון כהן, היה שותפה של משפחת שרון בעסקי חקלאות והוא היה האיש שלימד את שרון כיצד מגדלים אבטיחים, מלונים וכותנה. לאחר שעובדה זו נחשפה ברבים במרץ 2004 וגרמה זעזוע לא קטן, היו כאלה שנזכרו שטננבויים עצמו נהג להתפאר בהזדמנויות שונות: "אריק הוא שותף של החותן שלי, והדלת שלו תמיד פתוחה בפני המשפחה שלנו...". תגובתו של שרון לאחר חשיפת הקשר היתה צפויה: "בעת העסקה לא ידעתי על הקשר."

במדינה מתוקנת, היועץ המשפטי לממשלה היה מורה לחקור את שרון בחשד לניגוד אינטרסים ובאי מסירת גילוי נאות לפני ביצוע. בפעם הזו לא היה מדובר בזכות השתיקה של שרון בנושא של שחיתות אישית אלא בעניינים של ביטחון לאומי, אבל שרון נחלץ גם מפרשה זו ללא פגע. אז אולי נולדה הנורמה הפסולה, שלמען האינטרסים של המדינה לא נוגעים בראש ממשלה שסרח.

בכל מה שקשור לשחיתויות ולרמות מוסר אישי, אין מתאים יותר מאולמרט להניף את הדגל לאחר רדתו של שרון מהבמה. השניים התחרו ביניהם אמנם על ראשות הליכוד, אבל מיד לאחר שהסתיימה ההתמודדות מצאו ביניהם שפה משותפת ששיאה היה הפרישה מהליכוד והקמת קדימה. החיבור בין השניים היה במידה רבה "בזכותו" של האויב המשותף, בנימין נתניהו, שביקש לחזור לראשות הממשלה ולבלום את אהוד אולמרט שראה עצמו יורשו של שרון.

החלום הגדול של אולמרט, מאז ומתמיד, היה לקבל את תיק האוצר. תפקיד שהיה מאפשר לו להעמיק את קשריו עם אילי ההון. אולמרט היה משוכנע ששרון ימנה אותו לתפקיד, והתאכזב כשהבחירה נפלה על

נתניהו. שרון, אגב, בחר בו משום שהעריך וקיווה שייכשל בתפקיד – כמו רוב שרי האוצר – אבל נתניהו הפתיע והצליח. ביצע רפורמות אדירות ושיפר את מצבה הכלכלי של המדינה ללא הכר.

אולמרט איים בשלב מסוים לפרוש מהחיים הפוליטיים, אבל שרון לחץ עליו לקבל תיק כלכלי מורחב – משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה – ו"קנה" אותו בעיקר לאחר שמינה אותו כאזרתי על רשות השידור וגם על מינהל מקרקעי ישראל.

העובדה ששרון הסכים להעביר לאולמרט את האחריות על מינהל מקרקעי ישראל הפתיעה רבים. המינהל היה תמיד אחוזה פרטית שלו, אבל שרון הבין שעל ידי הענקת מתנה כל כך חשובה, שמאפשרת לתגמל "אנשי שלומנו" כמעט ללא כל מגבלה, הוא יצליח לחזק את כוחו של אולמרט במאבק העתידי מול נתניהו. גם אין כמעט ספק ששרון ידע היטב שאולמרט לא יפגע באינטרסים של אנשיו בכל הקשור למינהל מקרקעי ישראל.

המעגל נסגר ביוני 2005, כששרון מינה את סגן הרמטכ"ל ומפקד חיל האוויר לשעבר, דן חלוץ, לתפקיד הרמטכ"ל והעדיף אותו על פני המועמד השני – גבי אשכנזי. כדרכו, גם הפעם המינוי היה תולדה של קשרים פוליטיים ואישיים, תוך התעלמות גלויה מהביקורת הציבורית על המהלך.

ללא ספק, היה זה הימור גדול למנות לראשונה בתולדות צה"ל רמטכ"ל שלא מקרב כוחות היבשה. אבל שרון החליט להעדיף את חלוץ, ידיד ותיק של המשפחה וחבר קרוב של בנו עמרי, וכפה את המינוי על שר הביטחון שאול מופז, שהזדרז לברך על המינוי ומיהר להלל את חלוץ ולהציגו כמפקד המתאים לחולל מהפכה חיונית בצה"ל.

על מניעיו של שרון במינוי, ניתן ללמוד, בין השאר, מספרם של עופר שלח ויואב לימור, **שבויים בלבנון**: "ההיכרות בין שרון לחלוץ היתה ארוכת